

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1936.

Andra kammaren.

Nr 17.

Fredagen den 13 mars.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 6 och den 7 innevarande mars.

§ 2.

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 204, angående bidrag till bearbetning av visst material från filosofie doktorn Sven Hedins expeditioner i det inre Asien åren 1927—1934;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 182, med förslag till lag om ändrad lydelse av 6, 7, 8, 13, 29, 40 och 42 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering;

till statsutskottet propositionen, nr 206, angående ändrade grunder för statsbidrag till vissa grenar av den slutna sjukvården m. m.;

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 209, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar m. m.; och

nr 218, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 167, angående försöksverksamheten på jordbrukets område m. m.; och

nr 187, angående ändrade bestämmelser om lån till förekommande av exekutiv försäljning;

till statsutskottet propositionen, nr 192, angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv;

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 202, med förslag till lag om kommunal fondbildning m. m.;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 196, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 197, angående pension åt skrivbiträdet vid sjömanshuset i Lysekil Alma Hansson, född Johansson;

nr 198, angående tilläggspension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 199, angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 200, angående tilläggspension åt f. d. kanslirådet J. Franzéns änka; och

nr 211, angående pension åt generalmajoren E. Virgin;

Andra kammarens protokoll 1936. Nr 17.

till bevillningsutskottet propositionen, nr 188, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

till bankoutskottet propositionen, nr 208, med förslag om ändring i vissa delar av civila tjänstepensionsreglementet den 30 juni 1934 (nr 442);

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 140, med förslag till ändrad lydelse av § 86 regeringsformen, § 38 riksdagsordningen samt §§ 1 och 2 tryckfrihetsförordningen;

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 184, med förslag till lag om ändrad lydelse av 75 § stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142) m. m.; och

nr 190, med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen m. m.;

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 191, med förslag till ändrad lydelse av § 6 mom. 10, § 16 och § 26 riksdagsordningen; samt

till behandling av lagutskott propositionen, nr 205, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 14 § 3 mom. lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd.

Vid härfå skedd föredragning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 207, med förslag till ändring i hälsovårdsstadgan m. m. överlämnades densamma, i vad den avsåge förslaget till förordning om ändring i vissa delar av hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566), till behandling av lagutskott samt i övrigt till statsutskottet.

Slutligen föredrogos var efter annan övriga på bordet liggande propositioner; och remitterades därvid

till jordbruksutskottet propositionen, nr 120, angående överlåtande till Skövde stad av kronans andelar i vissa samfälligheter å Billingen;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 145, angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring; och

nr 155, angående förhöjd ersättning till A. F. H. Persson i anledning av skada, ådragen under militärtjänstgöring;

till statsutskottet propositionerna:

nr 186, angående befrielse för tyghantverkaren G. E. Rahm från viss ersättningsskyldighet;

nr 189, angående gäldandet av vissa kostnader i anledning av jagaren Klas Ugglas grundstötning m. m.; och

nr 203, angående befrielse för furiren vid Kronobergs regemente I. H. Persson och Gunnar Gideon Magnusson från viss betalningsskyldighet;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 194, angående bidrag till viss forskningsverksamhet på det jordbrukstekniska området;

till statsutskottet propositionen, nr 222, angående anslag för budgetåret 1936/1937 till folkpensioner och invalidunderstöd;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 223, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; och

nr 210, angående rätt för förra timplärlarinnan Rakel Vilhelmina Elisabet (Lisa) Nordström att för tilläggspension tillgodoräkna viss tjänstgöring;

till statsutskottet propositionerna:

nr 214, med förslag till inkomst- och utgiftsstat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1936/1937 m. m.; och

nr 215, angående anslag till fortlöpande konjunkturundersökningar;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 216, angående förtidspension och avskedersättning åt vissa tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader; och

nr 217, angående upphävande av § 29 mom. 1 och § 38 reglementet den 31 december 1919 (nr 878) för statens pensionsanstalt;

till statsutskottet propositionen, nr 219, angående omläggning av skyddshemsverksamheten m. m.;

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 221, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m.; och

nr 161, med förslag till förordning angående yrkesmässig trafik med automobil;

till statsutskottet propositionerna:

nr 162, angående medel till vägtrafikmyndighetens verksamhet under budgetåret 1936/1937; och

nr 212, angående försäljning av den telegrafverket tillhöriga fastigheten nr 20 i kvarteret Jungfrun i Stockholm;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 213, med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga;

till statsutskottet propositionen, nr 220, angående försäljning till Växjö—Åseda—Hultsfreds järnvägsaktiebolag av Östra Värends järnväg; samt

till bankoutskottet propositionen, nr 201, med förslag till allmänt familjepensionsreglemente m. m.

§ 3.

Vidare föredrogs samt hänvisades till bankoutskottet herrar *Werners* i Hultsfred och *Johanssons* i Krogstorps å kammarens bord vilande motion nr 639.

§ 4.

Härefter föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 43—46 och första lagutskottets memorial nr 21.

§ 5.

Slutligen föredrogs herr *Hasslers* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa spörsmål angående sådan ändring i gällande lagstiftning, att större trygghet beredes allmänheten i fråga om handeln med aktier, obligationer och liknande värdepapper; och blev ifrågavarande anhållan av kammaren bifallen.

§ 6.

Ordet lämnades nu på begärande till herr **Holmström**, som yttrade: Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte besluta, att motionstiden i an-

ledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 161, med förslag till förordning angående yrkesmässig trafik med automobil, och Kungl. Maj:ts proposition nr 213, med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga, måtte förlängas intill det plenum, som infaller näst efter tjugu dagar efter propositionernas avlämnande i kammaren.

Denna hemställan bifölls.

§ 7.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Paulsen m. fl.*, nr 640, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 142, angående förbättrad pension för sjuksköterskor med delaktighet i statens pensionsanstalt;

herr *Björck* i Kristianstad *m. fl.*, nr 641, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 136, angående skogsundervisningens omorganisation; och

herr *Johanson* i Hallagården *m. fl.*, nr 642, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 115, angående vissa åtgärder till befrämjande av mejerihanteringen.

Dessa motioner bordlades.

§ 8.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från konstitutionsutskottet:

nr 86, i anledning av väckta motioner om viss ändring av förordningen om ersättning för debitering och uppbörd av landstingsmedel; och

nr 87, i anledning av väckt motion angående viss ändring av 8 § lagen om vägdistrikt; samt

från jordbruksutskottet:

nr 9, angående regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet, jämte i dessa ämnen väckta motioner;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden m. m.;

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlämnande av visst markområde till Ljungbyheds municipalsamhälle;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Väsby kungsgård i Sala stad;

nr 83, i anledning av vissa i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksärenden gjorda framställningar;

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsunderstöd till Harmångersåns och Kyrksjöns rensnings- och sänkningsföretag i Gävleborgs län; och

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande å ordinarie stat av befattningen som försäljningschef hos domänstyrelsen.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

jordbruksutskottets utlåtanden och memorial:

nr 26, i anledning av väckta motioner om anslag för befrämjande av linodling m. m.;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens växtskyddsanstalt för byggnadsarbeten m. m.;

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående placering i lönehänseende av vissa befattningshavare vid domänverket;

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond; och

nr 30, angående kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om inrättande av en filialstation till statens växtskyddsanstalt i Alnarp;

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion, II: 511, angående statens understödjande av sport- och segelflygningen inom landet;

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 2, i anledning av väckt motion angående åtgärder till förebyggande av olyckor, förorsakade av motorfordon;

nr 3, i anledning av väckt motion angående inrättandet av ett statligt organ för främjande av det svenska turistväsendets utveckling; och

nr 4, i anledning av väckt motion om viss ändring av gällande bestämmelser för tullvisitering av fartygsbesättning; samt

andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 5, angående reformering av almanackans namnlängd; och

nr 6, i anledning av väckt motion angående reglering av rätten för såväl döpta som odöpta att till förutvarande förnamn tillägga nya sådana.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksdagsmannen O. A. Wallén på grund av influensa + bronchitis acuta är ordinerad sängläge och tills vidare är oförmögen att delta i riksdagsarbetet, intygas härmed.

Stockholm den 12 mars 1936.

Hjalmar Wide,

leg. läkare.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Hällgren</i>	under	5	dagar	fr. o. m.	den	13	mars,
› <i>Weijne</i>	›	3	›	›	›	15	›
› <i>Sandström</i>	›	2	›	›	›	15	›
› <i>Leffler</i>	›	3	›	›	›	14	›
› <i>Ericson</i> i Boxholm	›	3	›	›	›	14	›

herr <i>Larsson</i>	under	5 dagar fr. o. m.	den 14 mars,	
› <i>Björck</i> i Kristianstad	›	3	›	› 15 ›
› <i>Lundell</i>	›	4	›	› 14 ›
› <i>Nilsson</i> i Hörby	›	4	›	› 14 ›
› <i>Törnkvist</i> i Karlskrona	›	6	›	› 16 › och
› <i>Pettersson</i> i Rosta	›	den 13 mars.		

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.16 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 14 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos var för sig de å kammarens bord vilande motionerna; och hänvisades därvid

till bankoutskottet motionen nr 640 av herr *Paulsen m. fl.*; samt

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 641 av herr *Björck* i Kristianstad *m. fl.*; och

nr 642 av herr *Johanson* i Hallagården *m. fl.*

§ 2.

Vidare föredrogos, men bordlades åter jordbruksutskottets utlåtanden nr 26—29.

§ 3.

Härefter föredrogos jordbruksutskottets memorial, nr 30, angående kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om inrättande av en filialstation till statens växtskyddsanstalt i Alnarp; och blev den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen av kammaren godkänd.

§ 4.

Härpå föredrogos, men blevo ånyo bordlagda andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 4, andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden nr 2—4 samt andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtanden nr 5 och 6.

§ 5.

*Ang. ökade
möjligheter för
arrendatorer
att erhålla
rösträtt vid val
av vägstäm-
moombud.* Till avgörande företogs konstitutionsutskottets utlåtande, nr 22, i anledning av väckta motioner angående beredande av ökade möjligheter för arrendatorer att erhålla rösträtt vid val av vägstämmoombud.

Konstitutionsutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehäft dels de likalydande motionerna nr 11 i första kammaren av herr *von Heland* och

Ang. ökade möjligheter för arrendatorer att erhålla rösträtt vid val av vägstämмоombud. (Forts.)

nr 32 i andra kammaren av herr *Olsson* i Närlinge *m. fl.*, dels ock de likalydande motionerna nr 12 i första kammaren av herr *Bagge m. fl.* och nr 19 i andra kammaren av herr *Skoglund m. fl.*

I motionerna I:11 och II:32 hade hemställts, »att riksdagen för sin del måtte besluta sådan ändring av 1934 års lag om vägdistrikt, att arrendator, som erlägger vägs katt för arrenderad fastighet, erhåller rösträtt för fastigheten vid val av ombud till vägstämма».

I motionerna I:12 och II:19 hade föreslagits, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning om sådan ändring av den i 9 § första stycket gällande lag om vägdistrikt upptagna kvalifikationsbestämmelsen, att på sätt i motionerna utvecklats arrendator, som är skyldig svara för vägs katt, må erhålla rösträtt vid val av ombud till vägstämма, samt för riksdagen framlägga förslag härom».

Utskottet hemställde, att riksdagen, i anledning av ovannämnda motioner, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och i vad mån arrendator civilrättsligt åvilande skyldighet att svara för vägs katt, som utginge för arrenderad fastighet, borde medföra samma verkningar i rösträtts hänseende vid val av ombud till vägstämма som skyldighet enligt lagen om vägdistrikt att utgöra sådan skatt.

Vid utlåtandet var fogad reservation utan angivet yrkande av herr *Andersson* i Igelboda.

Sedan utskottets hemställen föredragits, anförde:

Herr *Andersson* i Igelboda: Herr talman! Jag har till detta utlåtande fogat en blank reservation. Det har jag icke gjort därför att jag anser det vara oriktigt, att arrendatorer beredas rösträtt vid val av vägstämмоombud, utan därför att en sådan rätt att deltaga i dessa val kan beredas dem på annat sätt. Reservanterna i det närmast föregående utskottsutlåtandet ha anvisat en väg, varigenom såväl arrendatorerna som andra, som nu äro utestängda från rösträtt vid val av vägstämмоombud, skulle beredas sådan rösträtt. Det har sagts, att om man icke kan nå full rättvisa, vilket på hit hörande område ju icke är möjligt, sedan i onsdags första kammaren bifallit vad utskottet i sitt utlåtande nr 21 hemställt, så skall man icke motsätta sig att gå en bit på vägen för att lämna rätt åt en mindre grupp av medborgare, som nu är utestängd från denna rätt. Jag skulle alls icke ha motsatt mig utskottets förslag i det nu föreliggande utlåtandet, om jag ansett det möjligt att på den väg utskottet anvisat komma fram till en rimlig och godtagbar lösning, men jag är tämligen övertygad om att en utredning icke länge behöver sysselsätta sig med denna fråga, förrän det skall bli klart att den väg utskottet anvisat är oframkomlig.

Vad skulle det betyda, om man skulle grunda rösträtten på ett civilrättsligt avtal? Det skulle betyda, att vederbörande arrendator för att få utöva sin rösträtt skulle behöva gå till härads skrivaren eller valnämnden och med kontraktet i handen visa, att det åvilar honom att fullgöra skattskyldigheten. Men hur går det då med jordägaren, om denne icke har något annat skatteobjekt, för vilket han betalar vägs katt, än den jord, som han utarrenderat? Skulle det icke lätt kunna uppkomma en tvist mellan jordägaren och arrendatorn, som väl knappast valnämnden vore rätta forum att lösa? Låt oss

Ang. ökade möjligheter för arrendatorer att erhålla rösträtt vid val av vägstämmoombud. (Forts.)

tänka, att i kontraktet insatts, att arrendatorn skall betala vägs-katten, men att jordägaren själv slutligen måste betala densamma, därför att arrendatorn saknade förmåga. Där kunna säkert uppkomma en hel del tvistigheter och svårigheter, som icke äro möjliga att lösa på det sätt utskottet tänkt sig. Det kan för övrigt finnas många andra civilrättsliga mellanhavanden mellan arrendatorer och jordägare, som kunna spela in vid frågans avgörande. För övrigt, kan det vara rimligt och rättvist, att den arrendator, i vars kontrakt finnes införd en bestämmelse, att han skall betala vägs-katten, erhåller rösträtt, men att den arrendator, som icke är skyldig att betala vägs-katten men i stället har motsvarande högre arrende, skall fräntagas rösträtten?

Den väg, som anvisats, är enligt min mening oframkomlig, och jag förmenar, att riksdagen icke skall hålla på med att skriva till Kungl. Maj:t i sådana frågor, som man på förhand kan förutsätta icke äro möjliga att lösa. Jag har därför ansett mig böra reservera mig på denna punkt. Jag kan icke vara med om att man skall gå till arrendatorerna ute i landet och säga, att riksdagen vill vara med om att ge arrendatorerna rösträtt och därför har riksdagen skrivit till Kungl. Maj:t och begärt förslag, men den där omöjliga Kungl. Maj:t vill inte vara med om att giva er rösträtt utan utestänger er därifrån. Därför har Kungl. Maj:t icke framlagt något förslag.

Reservanterna i det föregående utskottsutlåtandet ha, som sagt, anvisat en väg, som erbjuder större framkomlighet och som är en mera rimlig väg till lösning av denna fråga. Jag står visserligen ensam som reservant och utgången är klar, men jag har dock velat säga ifrån, att jag icke tror på möjligheten av att lösa frågan enligt utskottets förslag och anvisningar, och för att ytterligare understryka denna reservation ber jag, herr talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan och de i ämnet väckta motionerna.

Herr Fast: Herr talman! Jag hänvisar till det anförande jag höll, då vi behandlade det utlåtande, som den ärade reservanten nyss åberopade. Vid det tillfället var jag reservant och framhöll, att den väg som av utskottet anvisats knappast vore framkomlig, men jag tillät mig redan då säga, att därest man icke kan på en gång vinna full rättvisa för alla medborgargrupper, jag för min del hade svårt att motsätta mig en utredning i mera inskränkt form, omfattande endast vissa medborgargrupper. Jag tror det vore lyckligt, om man kunde få en sådan utredning i det läge, vari saken nu befinner sig, för att få konstaterat, att de vägar utskottet anvisat icke äro framkomliga och för att få problemet angripet från andra utgångspunkter. Det är skälet till att vi socialdemokrater i utskottet icke velat motsätta oss den här begärda utredningen. Jag ber alltså herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Höör: Herr talman! Jag skall icke motsätta mig bifall till utskottets utlåtande, men jag vill säga att, då man här talar om att arrendatorerna betala vägs-katt, så är det en sanning med modifikation, ty om en arrendator åtagit sig att betala vägs-katten, får han arrendesumman nedsatt i motsvarande grad. Om man överflyttar skattskyldigheten till jordägaren, är det helt naturligt, att arrendatorn får betala högre arrende. Därav framgår, att det är arrende han betalar, fast man kallar det för vägs-katt. Jag har dock icke något emot att en utredning företages, ty jag har i likhet med herr Fast den uppfattningen, att utredningen kommer att visa, att det är omöjligt att komma fram på andra vägar än att såväl arrendatorer som andra få röst-

Ang. ökade möjligheter för arrendatorer att erhålla rösträtt vid val av vägstämmoombud. (Forts.)

rätt efter den vanliga kommunala rösträtten. Därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Lindmark**: Herr talman! Samtliga de tre föregående talarna ha framhållit, att det är omöjligt att komma till ett resultat genom en utredning på ifrågavarande område. Det är för att gendriva detta påstående, som jag begärt ordet. Det var likartade svårigheter, när det gällde den ännu gällande väglagen av 1891. Riksdagen skrev på sin tid och begärde utredning och förslag till ordnande av rösträttsförhållandena för arrendatorer, och 1907 framkom även ett sådant förslag, och arrendatorer fingo rösträtt vid vägstämmor. Var det möjligt den gången, torde det vara möjligt även nu, och de svårigheter, som de föregående ärade talarna framhållit, äro säkerligen icke av natur att omöjliggöra att lösa frågan. Det får bliva utredningens uppgift att lösa detta och finna lämpliga vägar. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Persson* i Trången.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 6.

Vid härpå skedd föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande, nr 23, i anledning av väckt motion om viss ändring i 59 § lagen om vägdistrikt biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 7.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget konstitutionsutskottets utlåtande, nr 24, i anledning av väckta motioner om viss ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt.

Ang. viss ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt.

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 232 i första kammaren av herr *Johan Bernhard Johansson m. fl.* och nr 394 i andra kammaren av herr *Persson* i Falla *m. fl.* hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till sådan ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt eller av andra gällande författningar, att villkoret om fullgjord skatteplikt som förutsättning för rösträtt vid val av vägstämmoombud måtte kunna tillämpas på sätt i motionerna utvecklats.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:
av herr *Bergman*;

av herrar *C. V. Lindmark*, *Karl W. Bodin*, *Hagström*, *Carlström*, *Ewald Lindmark* och *Nilsson* i Karlstad, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen, i anledning av ovanberörda motioner, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till sådan ändring i lagen om vägdistrikt eller av andra gällande författningar, att villkoret om fullgjord skatteplikt som förutsättning för rösträtt vid val av vägstämmoombud måtte,

Ang. viss ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt. (Forts.) när fråga gällde regler beträffande avkortning och avskrivning av vägskatt, bliva desamma, som gällde med avseende å kommunalutskylder; samt av herr *Ossbahr*.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr **Lindmark**: Herr talman! I förevarande motioner hemställas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till sådan ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt eller av andra gällande författningar, att villkoret om fulljord skatteplikt som förutsättning för rösträtt vid val av vägstämмоombud må kunna tillämpas på sätt i motionerna utvecklats. Den svårighet, som föreligger på detta område och som har föranlett motionerna, består i den olika tillämpning av avkortnings- och avskrivningsinstitutet, när det gäller å ena sidan kronoskatter och landstingsskatter och å andra sidan kommunalskatten som äger rum. När det gäller avkortning av kronoskatterna och landstingsskatten, tillämpas bestämmelserna i uppbörsreglementet av 1917. Enligt dessa bestämmelser skall avkortning äga rum, då utskyld påförts annan person än som vederbort eller påförts dubbelt eller med för högt belopp och slutligen då den skattskyldige saknar utmättningsbara tillgångar till utskyldernas gäldande och införsel icke kan äga rum. Jag vill särskilt fästa uppmärksamheten vid detta sistnämnda moment, att enligt uppbörsreglementet kan, då vederbörande skattebetalare saknar utmättningsbara tillgångar till utskyldernas gäldande, avkortning av skatten äga rum, varigenom vederbörande behåller sin rösträtt. Han *häftar* då nämligen icke längre för sin skatt. Förhållandet är emellertid ett annat, när det gäller avkortning och avskrivning enligt kommunallagarna. Då föreliggande följande regler. Avkortning utföres, då utskylder påförts annan person än som vederbort eller skatten påförts dubbelt eller med för högt belopp, och därjämte kan i ömmande fall avkortning ske, vilket innebär ett efterskänkande av skatten. Men när det gäller att vederbörande saknar utmättningsbara tillgångar, då sker avskrivning enligt kommunallagarna, och då *häftar* vederbörande fortfarande för sin skattebetalningsskyldighet och han förlorar därmed även sin kommunala rösträtt, försåvitt han häftar för mera än två år.

Nu inträffar alltså det egendomliga, att dessa avkortnings- och avskrivningsinstitut komma att verka ganska olika i olika fall. Gäller det kronoskatter och landstingsskatten, så avkortas de på ett sätt, som jag redan nämnt. Gäller det däremot kommunalskatterna, så sker det på ett annat sätt, och möjligheten att behålla rösträtten blir följaktligen helt olika. Jag kan även peka på en annan egendomlighet. Landstingsskatten är ju mycket likartad med kommunalskatten. När det gäller avkortning av landstingsskatt, tillämpas uppbörsreglementet, men då det gäller avkortning av kommunalskatt, tillämpas ett annat system, vars regler fastställts i kommunallagarna. Då det gäller vägskatten, som givit upphov till dessa motioner, så utgår den efter samma grunder som kommunalskatten. Den grundar sig ju på beräkningen av skattekrona. Icke förty är det icke kommunallagarnas regler för *avkortning*, som tillämpas, utan uppbörsreglementets regler tillämpas därvid. Nu inträffar även den egendomligheten, att det i kommunalt avseende blir ett större antal, som kommer att häfta för skattebetalningen och därmed förlorar rösträtten, mycket större än när det gäller vägskatt och rätten att rösta på vägstämмоombud.

Det är för att lösa denna faktiska tredubbla dualism, som motionärerna begärt att få en utredning till stånd. Utskottet förklarar, att det är nära

Ang. viss ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt. (Forts.)
på omöjligt att lösa detta problem. Utskottet pekar visserligen på några utvägar, men kommer lika väl till den slutsatsen, att på grundval av motionerna kan man ingenting göra.

Jag vill peka på tre möjligheter att lösa förevarande problem. Den första vägen är att ändra uppbördsreglementet. Denna författning har visserligen tillkommit på administrativ väg, och sålunda har icke riksdagen någon avgörande möjlighet att besluta en ändring av uppbördsreglementet. Det beror ytterst på Kungl. Maj:t, men det är klart, att riksdagen kan uttala önskemål om vissa ändringar i uppbördsreglementet, som Kungl. Maj:t sedan kan taga den hänsyn till, Kungl. Maj:t vill.

För det andra kan man ändra 50 § i landstingsförordningen och där införa regler, som äro likartade med den avkortnings- och avskrivningsmetod, som gäller enligt kommunallagarna.

För det tredje kan man införa i den nya vägdistriktslagen bestämmelser, som reglera uppbörds- och indrivningsförhållandena. Särskilt har man då att överväga, om uppbörd och indrivning icke nödvändigtvis behöver ske i samband med kronoskatten, utan om väghållningsdistriktet kan omhändervä dessa uppgifter. Att avgöra vilka vägar man skall välja för att lösa detta problem är en fråga av ganska invecklad natur, som kräver närmare utredning, varpå ett förslag kan grundas. Det är en sådan utredning, som motionärerna begärt och som vi reservanter funnit väl motiverad. Motionärerna ha likväl gått något längre än reservanterna mena är möjligt, och därför kan jag icke yrka bifall till motionerna, utan jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av herr Carl Lindmark m. fl. och som finnes fogad vid utskottets utlåtande.

Herr Nordström i Torsby: Herr talman! Herr Fast yttrade vid behandlingen av ett annat vägärende i onsdags, att man inte borde gå till förändring av åtminstone nytillkomna lagar i annan mån än det visar sig vara nödvändigt och nyttigt. Den lag om vägdistrikt, som vi fingo 1934, tycks ha varit illa skriven eller i vart fall inte tillfredsställt så särskilt många, ty både i onsdags och i dag ha vi haft att behandla förslag om ändringar i denna lag. Jag vill dock stryka under herr Fasts yttrande, att man inte bör ändra lagar, åtminstone sådana som äro så nytillkomna, att de knappt trätt i tillämpning, utan att ändringar kunna anses nödvändiga och nyttiga. Det förslag till ändring av 9 § lagen om vägdistrikt, som föreligger i de motioner, vilka nu behandlas, äro dock av den art, att jag för min del icke finner dem nödvändiga eller påkallade. Det ligger ju nära till hands, att de, som vid uppgörandet av en kompromiss om en ny lag icke fått alla sina synpunkter tillgodosedda, komma med krav på ändringar. Vi ha från mitt partis sida begärt ändringar i denna lag om vägdistrikt i fråga om vägrösträtten, vilka framställningar behandlades i onsdags. Men i detta fall ha, såvitt jag kan bedöma, de, som nu motionera, vid 1934 års riksdag fått sin vilja igenom. Jag kan inte tänka mig, att de, som från borgerligt håll då drevo igenom dessa bestämmelser om fulljord treårig vägskatteplikt såsom villkor för rösträtt, hade någon annan tanke än att beträffande indrivning och avskrivning de nuvarande uppbördsreglerna skulle gälla. Nu har det emellertid visat sig i följd vid uppgörandet av röstlängderna för val av vägstämooombud, att personer, vilka till följd av oförmåga ej erlagt dem påförd vägs katt och som fått densamma avkortad, icke längre av länsstyrelserna ansetts »häfta» för denna skatt. Utan länsstyrelserna ha till röstlängdupprättarna meddelat, att de skulle anses som röstberättigade. Härigenom ha några hundratal — det kan också tänkas något

Ang. viss ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt. (Forts.) tusental — arbetare och bondsöner, som icke bokstavligt erlagt dem påford vägs katt men som dock enligt gällande uppbördsreglemente ej häfta för denna skatt, tillförts vägrösträtt. Till, som det nu vill synas, stor förtrytelse för det gamla vägfyrksväldets anhängare.

Nu har, som framgår av herr Lindmarks anförande och av motionerna, påyrkats, att det skulle företagas sådan ändring, att de som oförskyllt häfta för vägs katt icke skulle inrangeras bland de röstberättigade utan falla för treårs-skattestrecket. Man vill alltså med de föreliggande motionerna från rösträtt utestänga även oförvållat resterande. Nu har man under behandlingen av motionerna i utskottet — liksom även herr Lindmark här i kammaren — sökt göra frågan till en mycket oskyldig fråga. Det gäller, säger man, att få överensstämmelse med avkortnings- och indrivningsförfarandet i fråga om vägs katten — med förfarandet i fråga om de vanliga kommunala skatterna. I utskottet ville man till en början förneka, att det här gällde en skärpning av vägrösträttsstrecket. Och av herr Lindmarks anförande i dag framgick, att han inte ens tog ordet »rösträtt» i sin mun. Det gäller i allt fall en skärpning av just vägrösträtten och ingenting annat. Det är fråga om att från rösträtt utestänga människor, som icke ens längre kunna avkrävas den resterande vägs katten. Den, som fått denna vägs katt avkortad, kan nämligen icke längre avkrävas denna skatt. Detta krav rimmar för övrigt illa med högerns egna deklARATIONER vid denna riksdag i ett par andra motioner, som jag skall visa längre fram. Jag kan ej heller förstå, vad högern och de av folkpartiet, som i dag komma att följa herr Bergman, vilken även är reservant i utskottet, ämna vinna genom den skärpning som föreslagits.

Herr Gustavson i Västerås redogjorde i onsdags för, hur det uppställda kravet på viss inkomst och fullgjord skatteplikt under 3 år hade verkat för de borgerliga vid fjolårets vägstämoombudsval i hans bygd. Jag kan med erfarenheter från min bygd vitsorda herr Gustavsons uppfattning i detta fall. Herr Lindmark har i utskottet vittnat, att det i hans orter är hemmasöner, som i stor utsträckning äro skattesolkare, när det gäller vägs katt, och att det sålunda skulle vara bondsöner, som särskilt skulle falla för denna skärpning av vägrösträttsstrecket. Ur ren partisynpunkt torde i själva verket varken högern eller något annat borgerligt parti ha nytta av en dylik skärpning.

Såsom herr Lindmark i sitt anförande påpekat, skall enligt 1934 års lag om vägdistrikt vad som stadgas om debitering, uppbörd, indrivning och redovisning av landstingsmedel i 48 § landstingslagen äga motsvarande tillämpning beträffande vägs katt. När särskilda utskottet 1934 formulerade denna bestämmelse lär man inom utskottet ha varit av den åsikten, att landstingsmedel alltid måste debiteras, uppbäras och indrivnas av länsstyrelserna. Hyste man denna uppfattning, hade man bort vara på det klara med, att uppbördsreglementets bestämmelser skulle komma att tillämpas vid indrivningen av vägs katten. Men nu gör man från motionärernas sida gällande, att det var meningen, att kommunallagarnas bestämmelser om avskrivning och avkortning skulle gälla. Enligt uttalande av konstitutionsutskottet i ett utlåtande, som behandlades i onsdags, äga landstingen att själva, om de så önska, ordna sin uppbörd. När då enligt 59 § lagen om vägdistrikt samma regler skola gälla för vägs kattu uppbörden, ha också vägdistrikten rätt att själva sköta sin debitering och uppbörd. Man kan efter de beslut, som fattats i dag i denna kammare och i onsdags i första kammaren beträffande herr Johanssons i Tväråselet motion, förutsätta, att det blir några vägdistrikt, som komma att sköta sin uppbörd själva, närmast då de distrikt, som bestå av en enda kommun. Men även om så blir förhållandet, torde allt framgent indrivning och redovisning av restantier komma att ske genom länsstyrelserna. Härvid kan väl ej gärna

Ang. viss ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt. (Forts.)
komma i fråga annat än att avskrivning och avkortning skall ske enligt de bestämmelser, som gälla i fråga om kronoskatt och landstingsskatt.

Motionärerna och herr Lindmark vilja nu genom att utbyta orden »häfta för» i vägdistriktslagens 9 § mot ordet »erlagt» och vidare genom att skriva »rätteligen påförd skatt» vinna det åtrådda syftet. Motionärerna mena nämligen, att länsstyrelsernas förfarande icke står i överensstämmelse med särskilda utskottets uttalande 1934, ett uttalande, som herr Lindmark icke citerade, men som jag skall be att få återgiva. Utskottet skriver: »Utskottet, som i huvudsak kan instämma i vad de sakkunniga sålunda yttrat» (det gällde ett uttalande av de s. k. vägsakkunnigas majoritet) »finner i överensstämmelse med denna sin uppfattning, att rösträtt vid val av vägstämмоombud bör tillkomma endast den, som är pliktig att erlägga vägskatt och tillika fullgjort honom åliggande skattskyldighet.» Nu blir frågan den: Vad menade utskottet med» och tillika fullgjort honom åliggande skattskyldighet»? Motionärerna vilja tolka detta uttalande så, att utskottet menat, att den, som ej erlägger honom påförd vägskatt, skall anses »häfta» för denna vägskatt i 10 år, såsom förhållandet nu är för den, som ej erlägger honom påförd kommunalskatt. Man vill med andra ord göra gällande, att utskottet menat, som jag förut nämnade, att kommunallagarnas bestämmelser i fråga om avskrivning och avkortning skola gälla även för vägskatt. Men om utskottet hade menat så, varför har man då i 59 § av den lag, som utskottet hade att behandla, skrivit, att debitering och uppbörd, indrivning och redovisning skall ske på samma sätt beträffande vägskatt som beträffande landstingsskatt. Antingen skrev man 1934 ett och menade ett annat, eller också har man efter höstens vägstämмоombudsval ilsknat till för att den gamla vägfyrskskalan slopats.

Motionärerna ha angivit tre vägar, och herr Lindmark påvisade också dessa tre vägar, som skulle vara framkomliga för ernående av den åsyftade skärpningen. Utskottet pekar också på tre mer eller mindre svårframkomliga vägar. Det är nämligen, som utskottet påpekar, inte lätt att få en ändring till stånd i denna riktning, om en ändring överhuvud taget skulle vara önskvärd. Då jag för min del är bestämd motståndare till en skärpning av villkoren för vägrösträtt och ej kan tänka mig, att andra kammaren efter det beslut, som fattades i vägrösträttsfrågan i onsdags — visserligen bara med en rösts majoritet — i dag skulle vara benägen att bifalla motionerna, skall jag icke upptaga de där 5 eller 6 olika förslagen till ändring till någon granskning. Om ändring sker på ena eller andra sättet, kommer det i allt fall att innebära en skärpning av rösträttsbestämmelserna. Och skärpningen kommer icke att drabba skattesolkare, som herr Lindmark och motionärerna göra gällande, ty för dem finnes ej någon möjlighet att få vägskatten avkortad. De anses fortfarande »häfta». Skärpningen kommer i stället att gå ut över dem, som på grund av sjukdom, arbetslöshet, nedsatta inkomster det år skatteindrivning sker eller av andra, icke självförvållade orsaker icke kunnat erlägga påförd vägskatt, utan som enligt nu gällande bestämmelser på någon av anförda grunder fått skatten avkortad, och mot vilka enligt uppbördsreglementets 26 § åtgärder för utskyldernas indrivning icke vidare må äga rum.

Hur illa överensstämmer icke för övrigt detta krav från motionärerna och reservanterna med ett uttalande från högerns eller i varje fall från framstående högermäns sida i ett par andra motioner vid årets riksdag? Man skulle vara böjd att fråga, om inte den högra handen vet vad den vänstra gör eller om man talar med två tungor i en mun. I motionerna nr 171 i första kammaren, som är undertecknad av herrar Bagge och J. B. Johansson, och nr 519 i andra kammaren, undertecknad av herrar Lundqvist, Björek i Kristianstad, Persson i Falla, Lindskog och Anderson i Norrköping m. fl., skriver man på sidan 8 i

Ang. viss ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt. (Forts.)
motiveringen: »Vårt syftemål är således att vinna en skärpning av den kommunala rösträttscensus, samtidigt som ett försök göres att lagligen reglera de fall, då oförskylld skatteoförmåga kan anses vara för handen av natur att ej böra medföra diskvalifikation i rösträttshänseende.» Och på sidan 9 i samma motion skriver man: »Då detta efterskänkande författningsenligt blott får grunda sig på vetskapen om den skattskyldiges absoluta oförmåga att betala och att denna oförmåga icke kan betraktas såsom av honom uppsåtligen vållad, vill det synas, som om det vore lämpligt att låta denna avkortning av skatt gälla som erlagd skatt och eo ipso medföra, så långt det ankommer på ifrågasvarande år, bibehållandet av rösträtten.» I själva klämman är man inne på samma tankegång och skriver: »varvid dock undantag från skattevillkoren borde göras för vissa oförskyllt skatteförsumliga». Men i de nu föreliggande motionerna nr 232 i första kammaren, underskriven av samme herr Johansson, och nr 394 i andra kammaren, underskriven av samma herrar Lundqvist och Persson i Falla, kräver man, att de, som bli påförda vägskatt och till följd av brist på tillgångar eller med så liten inkomst att de falla under benämningen »oförskyllt skatteförsumliga», ändock skola berövas sin rösträtt. Detta stämmer icke med det uttalande, som göres i de förut nämnda motionerna. Man skulle vilja fråga, i vilka av dessa två och två motioner är det, som herrarna skrivit, vad herrarna mena. I ena fallet måste man, som särskilda utskottet 1934, ha skrivit ett och menat ett annat. Eller också vill man till nöds medgiva, att den oförskyllt skatteförsumlige skall ha kommunal rösträtt men inte ha vägrösträtt.

Då jag emellertid, herr talman, liksom utskottets flertal icke anser, att en ytterligare skärpning av bestämmelserna om vägrösträtt är vare sig önskvärd eller påkallad, ber jag att få yrka avslag på motionerna och bifall till utskottets hemställan.

Herr **Ossbahr**: Herr Nordström i Torsby uppehöll sig i sitt resonemang hudsakligen vid den av motionärerna som en eventuell lösning föreslagna förändringen av 9 § i lagen om vägdistrikt. För min personliga del vill jag deklarerera, att jag icke tror, att en sådan ändring skulle vara lagtekniskt tillfredsställande. Och av herr Lindmarks anförande framgick mycket tydligt, att han lika litet som hans medreservanter på denna punkt utan vidare ansluter sig till motionen. Det gäller med andra ord icke att här diskutera motionen som sådan utan den reservation, som är avgiven av herr Carl Lindmark m. fl. vid utskottets utlåtande.

För min del kan jag icke finna annat, än att det ligger ett fullständigt riktigt och naturligt drag i den önskan, som här framförts, att då det gäller vägdistrikten man måtte få fram samma bestämmelser i fråga om berörda rösträtt, d. v. s. i fråga om avkortning, som gälla för övriga primärkommuner. Det finnes intet verkligt skäl, varför man skall tillämpa ett förfaringssätt, då det gäller primärkommuner sådana som vägdistrikten, och ett annat förfaringssätt, då det gäller övriga primärkommuner. Det är mot den bakgrunden man skall betrakta detta problem.

Jag kan inte heller dela utskottets uppfattning, då det förklarar, att de förändringar, som eventuellt skulle bli en följd av ett bifall till reservationen, skulle ha så omfattande natur, att man icke kunde reflektera på deras vidtagande. Den omständigheten, att lagen om vägdistrikt icke är mer än två år gammal, bör icke hindra en undersökning av problemet, huruvida icke, åtminstone enligt min och de andra reservanternas uppfattning, en förbättring av lagen kunde vidtagas.

Det är här icke fråga om ett positivt ställningstagande från kammarens sida

Ang. viss ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt. (Forts.)
till den ena eller andra metoden för denna frågas lösning, utan vad som begäres i reservationen är endast en undersökning, som bör verkställas av Kungl. Maj:t för att utröna på vad sätt man må kunna åstadkomma bättre överensstämmelse mellan reglerna i fråga om rösträtt och avkortning m. m. beträffande vägdistrikten å ena sidan samt övriga primärkommuner å den andra. Det är på det sättet som detta problem är upplagt genom herr Lindmarks m. fl. reservation.

Då jag icke kan finna annat än att en sådan undersökning från Kungl. Maj:ts sida är påkallad och önskvärd, ber jag för min del, herr talman, att få ansluta mig till det yrkande, som här framställdes av herr Lindmark.

Herr Fast: Herr talman! Jag tror, att det är önskvärt att icke få diskussionen här i kammaren lika lång och tråkig i denna fråga som den var i utskottet, då vi behandlade detta ärende. Första kammaren har ju redan avgjort frågan genom att med stor majoritet bifalla utskottets hemställan. Den tveksamhet, som kom till synes i utskottet och som framgår av herr Ossbahrs självständiga reservation, har tydligen nu övervunnits av honom, eftersom han yrkar bifall till herr Lindmarks reservation, men detta torde väl ändå visa kammaren, att denna sak icke är så enkel, som man velat göra den från herr Lindmarks sida.

Jag begärde emellertid icke ordet för att säga detta, herr talman, utan för att konstatera, att herr Ossbahr nu sade sig ha funnit, att ingen anledning finns att ha andra rösträttsgrunder, då det gäller val av vägstämмоombud, än då det är fråga om andra kommunala val. Jag tackar för detta erkännande från herr Ossbahrs sida. Jag förstår, att han i det avseendet är den ensamme mannen, ty tidigare ha vi ju slagits för denna sak och velat få de vanliga kommunala rösträttsgrunderna tillämpade även i fråga om vägrösträtten, men det har högern ansett vara fullständigt uteslutet.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindmark: Herr talman! Det är ju riktigt, som herr Fast säger, att frågan redan är avgjord genom vad som skett i första kammaren, och att man därför icke precis bör ägna alltför lång tid åt att debattera densamma. Emellertid fälldes några yttranden under debatten, som ge mig anledning att säga ytterligare några ord.

När det gäller avkortningen av vägs-katten, torde man utan överdrift kunna påstå, att omkring 95 % av restförda vägs-katter bli avkortade och omkring 5 % avskrivna. Då man nu vet, att dessa avkortningar av vägs-katten i många fall bero på en tillfällig oförmåga, som kanske ett eller två eller tre år senare är förbytt i en måhända god betalningsförmåga, så frågar man sig, om det kan vara riktigt att i detta fall, i motsats till vad gäller kommunalskatterna, tillämpa ett avkortningsförfarande, som har sådana följder.

Nu säger herr Nordström, att vad reservanterna här vilja är en skärpning av rösträttsbestämmelserna och ingenting annat. Jag svarar, att det visserligen innebär detta, men på samma gång innebär det en uppfostringsåtgärd för att förmå vederbörande att vilja bättre fullgöra sina skyldigheter. Jag skall i det sammanhanget peka på följande faktum. Det förekommer icke så sällan, att det ena året har en vägs-kattebetalare brustit i sin betalningsförmåga och fått sin vägs-katt avkortad, men två år därefter har samme man åtagit sig en entreprenad för vägsstyrelsens räkning, som rör sig om flera tusen kronor och som också ger honom en ganska god inkomst. Vore nu vägs-katten avskriven, hade man möjlighet att indriva skatten genom införsel i lön hos vägsstyrelsen själv, men som förfarandet nu är på detta område, har man icke

Ang. viss ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt. (Forts.)
någon sådan möjlighet, i trots av att det är vägskattemedel, som vederbörande hävar in.

Herr Nordström säger vidare, att det borde ha varit klart för väglagutskottet vad det på sin tid skrev på denna punkt. Jag säger precis detsamma. Det borde egentligen ha varit klart. Ett förbiseende föreligger otvivelaktigt, men det är icke bara i detta fall, som erfarenheten sedan lär att en lag borde vara skriven på annat sätt. Det gäller icke blott denna lag utan vilken lag som helst, att man påträffar situationer och omständigheter, som motivera, att lagen skall ändras.

Herr Nordström ville särskilt trycka på att motionärerna krävt, att man i 9 § skall införa ordet »erlagt» i stället för »häftar för». Det är alldeles riktigt, men såväl genom debatten i utskottet som vid prövningen av hela problemet ha vi reservanter kommit till den uppfattningen, att det skulle verka för hårt att sätta ordet »erlagt» i stället för »häftar för». Man har nämligen velat få en sådan formulering, att det skall finnas möjlighet att taga hänsyn just till ömmande omständigheter, som kunna motivera en avkortning.

Herr Nordström framhöll vidare, att man i alla fall icke skulle kunna komma åt skatteskokarna. Dessa skulle alltid komma att avgå med segern. Jag påstår, herr talman, att detta är oriktigt, ty just genom att man avskriver vägskatten i stället för att avkorta, vilket vi reservanter föreslå, så har man bibehållit den tioåriga kravsrätten. Såsom jag nyss med ett exempel framhöll, kan situationen mycket snart ändra sig, så att vederbörande får möjlighet att erlægga honom påförda vägskatter. Och mina herrar, varför skall man gå till väga på *ett* sätt, när det gäller kommunalskatten, och på *ett annat* sätt, när det gäller vägskatten, när den sistnämnda i alla fall i stort sett kan sägas vara kommunalskatt? Varför skall ett förfarande, som är effektivare, vara väl motiverat, när det gäller kommunalskatten, men skall ett sämre och till resultatet mera negativt förfaringsätt tillämpas, när det gäller vägskatten?

Slutligen talade herr Nordström om att herrar motionärer hade avlämnat sinsemellan stridiga motioner, och han kallade detta för att den högra handen icke visste vad den vänstra gjorde. Jag vill gentemot detta säga, att mellan de olika motioner, som herr Nordström talade om, föreligger *icke* något motsatsförhållande, *icke* någon dualism. Tvärtom stå de i god överensstämmelse med varandra. I det ena fallet vill man ha inskrivet i lagen, att det skall vara treårig skattebetalningsplikt för rätt att utöva rösträtt. På grund av denna skärpning vill man å andra sidan öppna möjlighet att taga nödig hänsyn till oförskyllt oförmåga att betala skatt. Är man sträng och fordrar treårig skattebetalning såsom villkor för rösträtt, så vill man på samma gång medge, att en effektivare prövning med hänsynstagande till de sociala omständigheterna, till de ömmande fallen, skall kunna komma till utförande. Skulle man låta det vara som det nu är i fråga om avkortning och hålla hårt på en effektivare skatteindrivning, eller skulle man på sätt, som här föreslås, ändra avkortningssystemet till avskrivning, så kunde detta i båda fallen eventuellt komma att verka för hårt i en hel del fall, och detta vill man icke vara med om. Följaktligen kan jag icke annat än ytterligare påstå, att här föreligger icke någon dualism mellan dessa tvenne motioner.

Herr talman! Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Nordström i Torsby: Herr talman! Herr Ossbahr ansåg, att vi icke skulle diskutera motionen utan reservationen, men det måtte väl vara hugget som stucket. Kravet i båda är ju en utredning på vad sätt man skall kunna utestänga dem, som icke betalt sina vägskatter utan fått dem avkortade, från vägrösträtten, låt vara att man sedan pekar på olika sätt att gå tillväga. Jag

Ang. viss ändring av 9 § andra stycket lagen om vägdistrikt. (Forts.)
nämnde också, att motionärerna och reservanterna peka på tre olika vägar såsom också utskottet gjort. Tanken, som ligger bakom det hela, är i alla fall precis densamma.

Nu säger herr Ossbahr, att man skall ha samma förfaringssätt för alla primärkommuner, d. v. s. med andra ord för allt vad kommunalskatter heter. Det kan också jag vara med om, men då skall det gälla även om landstingsskatten. I så fall skulle man få uppborndsreglementets bestämmelser att gälla för alla kommunala skatter. Det är detta, som motionärerna i motion nr 171 i första kammaren också äro inne på, när de tala om att den oförskyllt skatteförsumlige skulle kunna få sin rösträtt bevarad. Nu föreligger ju en liten skillnad på den kommunala rösträtten och vägrösträtten. När det gäller den kommunala rösträtten, har man ju bara ettårigt skattestreck; skatten skall vara betald för ett av de tre sista åren.

Herr Lindmark sade, att omkring 95 % av de resterande vägskatterna bli avkortade. Det är en sak, som jag icke är i tillfälle att bedöma, men även om så skulle vara förhållandet, så skulle det närmast visa, att en hel rad av de människor, som råka ha 3 skattekronor och få en liten vägskatt, äro oförskyllt skatteförsumliga, d. v. s. det är fattiga, arbetslösa eller personer med så liten inkomst, att de icke kunna betala denna vägskatt. För att de äro så fattiga, skola de berövas vägrösträtten.

Detta innebär visserligen, säger herr Lindmark, en liten rösträttsfråga, men man önskar också vidtaga en uppfostringsåtgärd. Nå, men i så fall skulle jag vilja fråga herr Lindmark, om det icke i alla fall förefinnes en dualism mellan motionen nr 171 i första kammaren och den motion, som vi nu behandla. I motionen nr 171 i första kammaren vill man icke vidtaga en uppfostringsåtgärd gentemot de fattiga utan föreslår införandet av skärpt skattestreck på tre år för den kommunala rösträtten. Men man medger, att dessa fattiga skola få behålla sin kommunala rösträtt och då måste det bli en dualism.

Herr Lindmark säger, att om man skriver in treårig skatteplikt i lagen, så skall man samtidigt medge hänsynstagande till de sociala förhållandena. Det är just vad vi påyrka, att motionärer och reservanter skola taga dessa hänsyn till de oförskyllt skatteförsumliga, som icke kunna betala vägskatten. Varför skall man i motionen nr 171 hemställa om treårigt skattestreck, när det gäller den kommunala rösträtten, men med medgivande av att de, som icke kunna betala, dock skola bibehålla sin rösträtt, medan man, när det gäller vägrösträtten, icke vill medge dessa senare att erhålla rösträtt? Det måste föreligga en motsägelse mellan dessa båda krav. Jag är alldeles övertygad om att herr Lindmark skall ge mig rätt i detta, om han närmare läser motionen nr 171. Yrkandet i den motion, som vi nu behandla och yrkandet i motionen nr 171 stämma icke med varandra. I båda fallen ha dock framstående högermän undertecknat motionerna.

Vidare anfördes ej. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den av herr C. V. Lindmark m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

§ 8.

Härefter föredrogs vart efter annat:

statsutskottets utlåtanden:

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förre vice korpralen N. E. Knapasjö från viss betalningsskyldighet;

Andra kammarens protokoll 1936. Nr 17.

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för chauffören A. W. F. Pettersson från viss betalningsskyldighet;

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av åttonde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till Jönköpings läns landsting för anskaffande av materiell för yrkesundervisningen vid Höreda skyddshem; och

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av tionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

bevillningsutskottets betänkande, nr 15, i anledning av vissa motioner, avseende ändringar i gällande tullar eller tilläggstullar; samt

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 4, i anledning av väckt motion angående beredande av pension åt sådana arbetare och tjänstemän inom rationaliserade näringsföretag, som icke kunna erhålla arbete; och

nr 5, i anledning av väckt motion angående tillförsäkrande av viss arbetsledighet åt lantarbetare.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden och betänkande hemställt.

§ 9.

Ang. säkerhetsanstalter för sjöfarten.

Vidare förekom till behandling statsutskottets utlåtande, nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning om anslag till Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten jämte i ämnet väckta motioner.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 39 av tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att till lotsverket: säkerhetsanstalter för sjöfarten för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 392,700 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena, nr 67, inom första kammaren av herr *Heiding m. fl.* och den andra, nr 205, inom andra kammaren av herr *Jonsson* i *Mörbylånga m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande anslag av statsmedel till fyrbelysning i segelrännan emellan Färjestaden—Kalmar;

dels två likalydande motioner, väckta den ena, nr 68, inom första kammaren av herr *Sanne m. fl.* och den andra, nr 201, inom andra kammaren av herr *Hansson* i *Hönö m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att en agafyrbåt skulle anbringas vid Grisbådarna i stället för nuvarande lys- och ljudboj och denna förflyttas till viss plats vid Paternosterskären, samt härför bevilja erforderliga medel, förslagsvis 50,000 kronor;

dels en inom första kammaren av herrar *Ehrnberg* och *Swartling* väckt motion, nr 141, vari hemställdes, att riksdagen ville vid behandlingen av anslaget under tionde huvudtiteln, punkt D. Sjöfart och handel, 4. Lotsverket: Säkerhetsanstalter för sjöfarten, bevilja ett anslag å 80,000 kronor att i enlighet med lotsstyrelsens förslag utgå till mistsignalering å Hanö, eller att, därest riksdagen ej ville lämna sitt bifall härtill, i skrivelse till Kungl. Maj:t

Ang. säkerhetsanstalter för sjöfarten. (Forts.)

anhålla om förslag snarast möjligt till nämnda åtgärd för höjande av sjöfarandes säkerhet i Hanöbukten;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Hällgren* väckt motion, nr 433, vari föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om undersökning rörande fyrpersonalens bostadsförhållanden, med syfte att bereda nämnda befattningshavare en bättre bostadsstandard.

Utskottet hemställde,

a) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 68 och II: 201 samt I: 141, till lotsverket: säkerhetsanstalter för sjöfarten för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 392,700 kronor; samt

b) att motionerna I: 67 och II: 205 samt II: 433 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

av herr andre vice talmannen *Nilsson*, som ansett, att motionerna I: 67 och II: 205 bort tillstyrkas; samt

av herr *Olsson* i Staxäng utan angivet yrkande.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr *Olsson* i Staxäng: Herr talman! Jag har vid detta betänkande fogat en blank reservation, därför att i utlåtandet behandlas en motion, väckt av herr *Sanne* m. fl. i första kammaren och av herr *Hansson* i Hönö m. fl. i denna kammare. Motionärerna hemställa om att en agafyrbåt skulle anbringas vid Grisbådarna i stället för nuvarande lys- och ljudboj och att denna i stället förflyttas till viss plats vid Paternosterskären samt att härför beviljas erforderliga medel, förslagsvis 50,000 kronor. Detta krav framkom från fiskarehåll redan år 1928, och framställningen förnyades året därpå. År 1932 uttalade också lotsstyrelsen i ett yttrande, att kravet var fullt berättigat, men på grund av att de säkringsanstalter, som påyrkades, icke vid den tidpunkten voro tillräckligt utexperimenterade och att man därför icke hade tillräcklig erfarenhet av dem, ansåg styrelsen det icke vara tillrådligt att då gå detta krav till mötes. Motionärerna hålla emellertid nu före, att man numera har tillräcklig erfarenhet för att kunna genomföra de säkringsanstalter, som det här var fråga om. Utskottet har dock icke ansett sig kunna tillmötesgå motionärerna. Utskottet säger, att det har funnit de av motionärerna anförda skälen värda beaktande, men att det av statsrådsprotokollet framgår, att det finnes ett flertal säkerhetsanordningar, som av lotsstyrelsen befunnits vara mera angelägna än de av motionärerna föreslagna åtgärderna.

Jag vill, herr talman, begagna min blanka reservation för att här i kammaren uttala det önskemålet, att detta såväl av lotsstyrelsen som av utskottet erkända berättigade krav måtte snart komma till utförande och om möjligt redan nästa år bli upptaget i proposition från Kungl. Maj:t.

Herr talman! Jag har intet yrkande.

Herr *Hansson* i Hönö instämde häruti.

Herr *Jonsson* i Mörbylånga: Herr talman, mina damer och herrar! Jag förstår ju, att det nyttar ganska ringa att gå upp emot ett utskott, som med undantag av herr *Nilsson* i Gränebo, vilken reserverat sig, är enhälligt i det avstyrkande beslutet. Det ärade statsutskottet har dock i sin motivering ställt sig synnerligen välvilligt till frågan, och jag ber att få tacka härför.

Ang. säkerhetsanstalter för sjöfarten. (Forts.)

Utskottet säger i sitt betänkande, sista stycket sid. 2: »Av statsrådsprotokollet framgår, att frågan om förbättring av fyrbelysningen i Kalmarsunds djupränna är föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet, ehuru medel icke beräknats för ändamålet för nästa budgetår. Då utskottet utgår från att i samband med denna angelägenhets ordnande den i motionerna I: 67 och II: 205 berörda frågan om förbättrad fyrbelysning i farleden mellan Färjestaden och Kalmar göres till föremål för det övervägande, som må befinnas påkallat, anser sig utskottet icke böra tillstyrka skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t.»

Men är det så säkert, att Kungl. Maj:t lägger någon vikt vid utskottets antagande i detta fall. Jag är heller icke på det klara med om lotsverket på eget initiativ, på grundval av utskottets uttalande och riksdagens beslut i samma riktning, kan sätta i gång en undersökning i denna fråga utan att Kungl. Maj:t givit lotsstyrelsen något uppdrag härom.

Jag tvivlar på att så kan ske. Jag styrkes även i denna min uppfattning av en passus i utskottets utlåtande. I fjärde stycket sid. 4 säger utskottet: »Utskottet har emellertid, i anslutning till tidigare av riksdagen med hänsyn till då rådande förhållanden gjorda uttalanden, velat giva uttryck åt den förhoppningen, att det för kommande år må bliva möjligt att för de ändamål, som med ifrågasatt anslag avses, bereda medel i större omfattning än vad under de senaste åren varit fallet.» För många år sedan framförde nämligen riksdagen en dylik vädjan, som dock hittills fått förklinga ohörd. Kungl. lotsverket har icke tilldelats något utökad anslag sedan dess.

Jag menar därför, att om utskottet tillstyrkt och riksdagen beslutat en skrivelse till Kungl. Maj:t, så tror jag, att frågan om den ifrågasatta fyrbelysningen kommit mera på den säkra sidan, och att densamma i så fall kunnat förverkligas under de närmaste åren till stort gagn för Ölands befolkning.

Jag har varit uppe i lotsstyrelsen och talat med generaldirektören och överingenjören, och båda dessa herrar förstodo mycket väl, att en sådan anordning i segelrännan emellan Färjestaden och Kalmar är starkt påkallad, och man framhöll också, att undersökningen kommer att draga en mycket ringa kostnad, enär man har god erfarenhet och nytta av den undersökning, som redan är utförd i Kalmarsunds djupränna, som korsar rännan Färjestaden—Kalmar. Man påpekade även, att det vore en stor ekonomisk fördel, om dessa båda arbeten, nämligen uppförandet av fasta fyror i bägge segelrännorna, finge ske samtidigt.

Ja, jag vågar påstå, att den som känner till trafikförhållandena under vintermånaderna mellan Öland och fastlandet, känner sig ej alls förvånad över det önskemål, som Ölands befolkning genom dessa motioner lagt fram för riksdagen. När postångaren Öland börjar sina turer den 1 november göres det upp en turlista, som ger vid handen, att vi icke kunna komma tidigare in till Kalmar än kl. 9.15 f. m. och icke tillbaka från Kalmar senare än 2.30 e. m., och denna turlista gäller t. o. m. mars månads utgång. Om jag ej minns fel, framflyttas sista turen från Kalmar i april till 3.10 e. m. Det är i synnerhet den tidiga eftermiddagsturen från Kalmar, vilken är till ohägn för ölänningsarna. Då möten och sammanträden alltid eller i regel förläggas till denna plats och då på sådana tider, som lämpa sig för fastlandets kommunikationsförhållanden, har detta till följd, att om vi öläningar vilja övervara dessa sammankomster, varvid dryftas allmänna och aktuella frågor för hela länet, således även för Ölands befolkning, så få vi bereda oss på att övernatta i Kalmar, vilket föranleder både avsevärd tidsspillan och även dryga omkostnader. Och samma blir ju förhållandet, om vi vilja höra aktuella föredrag och föreläsningar, som allt som oftast under vintertiden hållas i Kalmar.

Både öläningar och resande från fastlandet göra tid efter annan framställ-

Ang. säkerhetsanstalter för sjöfarten. (Forts.)

ningar till befälhavaren på »Öland», kaptenen Julin, att han skall inrätta sig för turer senare på dagen än vad nu är fallet, men han gör därvid med skärpa gällande, att det är sjötekniskt omöjligt att utan risk för liv och egendom trafikerera denna farled i mörker, dimma, snö- eller regntjocka, beroende dels på alla de undervattensgrund, som kanta den smala segelrännan, och dels på den starka och för fartygets drift oberäkneliga strömsättningen. Icke heller går det att vid ett eventuellt kritiskt tillfälle ankra, ty i så fall skulle fartyget ofelbart driva på grund å endera sidan om den smala rännan. Och ingen med någon kännedom om riskmomenten kan förtänka honom denna hans inställning, enär det påvilar honom i egenskap av fartygets kapten ett drygt ansvar.

Utom de trafikolägenheter, jag här nämnet, kan jag även peka på att vi vissa dagar under vintermånaderna bli helt avstängda från yttervärlden. Vi få då icke ens posten. Och för några år sedan hade vi ingen som helst förbindelse med fastlandet på fyra dagar å rad, vid ett tillfälle på grund av otjänlig väderlek.

Ja, Öland är en ganska liten plätt av vårt land, men det har dock 28,000 invånare, och det spelar icke så liten roll i landets folkförsörjning, i det en stor mängd av jordbruks- och trädgårdsprodukter utskeppas från ön. Därom tror jag säkert Kalmar stadsbefolkning kan vittna.

Vi ölänningar hade verkligen närt det hoppet, att, då riksdagen på sin tid medverkade till att ett första klassens fartyg blev insatt på traden Färjestaden — Kalmar, den också nu skulle gå i författning om att trafiken därå kunde genom anbringandet av en effektiv fyrbelysning uppehållas i lämplig utsträckning med hänsyn till föreliggande trafikbehov.

Vad Ölands landtrafik beträffar, så kan man utan överdrift säga, att den är bra ordnad tack vare järnvägar, omnibusar och trafikbilar.

Till slut, herr talman, ber jag att få framställa följande fråga till den ärade ordföranden i statsutskottets 3:e avdelning: Tror herr ordföranden, att lotsverket på grundvalen av statsutskottets berörda utlåtande är berättigat att sätta i gång den utredningen, varom här är fråga, utan något bemyndigande från Kungl. Maj:t? Som jag finner, att ordföranden inte är närvarande i kammaren, får jag hemställa att någon annan av utskottets ärade ledamöter besvarar frågan.

Jag skall, herr talman, icke för närvarande framställa något yrkande.

Herr Ström: Herr talman! Bostadsfrågan har under senare år ägnats allt större uppmärksamhet, men åt vissa grupper t. o. m. av statsanställda, som leva under mycket svåra förhållanden, har man icke ägnat någon uppmärksamhet, när det gällt att lösa deras bostadsfråga. Hur långt det kan gå i detta avseende, framgår mycket tydligt av 10:e huvudtiteln beträffande ett av de anslag, som nu begäres för förbättring av bostadsförhållandena, nämligen vid Svenska Högarnas fyrplats. I den skildring, som där lämnas, heter det: »Vid Svenska Högarnas fyrplats, som vore en av de tre fyrplatser, vilka åtnjöte högsta enslighetstillägg, utgjordes personalen av en fyrmästare, en fyrvaktare och ett fyrbiträde samt ett extra biträde vintertid och semestertid. Å platsen funnes två år 1874 för sammanlagt 25,050 kronor uppförda bostadshus av trä. I det större huset funnes en lägenhet om två rum och kök med 51 m² fri golvyta för fyrmästaren och en lägenhet om ett rum och kök med 35 m² fri golvyta för fyrbiträdet, båda lägenheterna med gemensam förstuga. Å vinden funnes ett mindre vindsrum med en rumshöjd av omkring 2.3 m och cirka 14 m² fri golvyta. I det mindre huset funnes en lägenhet om ett rum och kök med omkring 28 m² fri golvyta för fyrvaktaren, ett enkelrum med cirka 13 m² fri golvyta och en tvätt- och bagarstuga.»

Ang. säkerhetsanstalter för sjöfarten. (Forts.)

Sådana äro bostadsförhållandena vid en av dessa fyrplatser. Nu har det gått så långt, att man icke längre stillatigande kan åse detta, utan man har föreslagit omändring och förbättring av dessa bostäder. Likadant ter det sig emellertid på en del av de andra fyrplatserna. Där kan man icke tala om några bostäder med några som helst bekvämligheter, utan det är gamla, undermåliga bostäder. När man träffar någon av fyrpersonalen, som vistas där ute — såsom jag exempelvis gjort beträffande dem, som finnas på Vinga fyrplats och övriga fyr- och lotsplatser i den yttersta skärgården — klagas allmänt över dessa förhållanden. Det vore därför på tiden, att man tog initiativet för att förbättra dessa bostadsförhållanden, såsom man nu under den sista tiden sysslat med att förbättra bostadsförhållandena för exempelvis barnrika familjer, lantarbetare m. fl. sådana grupper.

Nu är att märka, att denna personal, som är dömd att vistas därute, knappast har några förbindelser med den kultur, som andra människor ha, därför att de vistas i tätt bebyggda samhällen. De äro nödsakade att månad efter månad vistas därute, och på vintrarna är det framför allt mycket besvärligt för dem, när de ha så dåliga bostäder.

Jag sade tidigare, att man nu strävar efter att åtminstone tillhandahålla människorna några nutida bekvämligheter beträffande bostäderna, men det finns ingenting därav ute på våra fyrplatser. Det vore därför önskvärt, om man kunde göra en ordentlig undersökning och framlägga förslag till förbättring över hela linjen, så att man slapp att under kommande år konstatera det, som man konstaterade beträffande fyrplatsen vid Svenska Högarna. Gjorde man en sådan undersökning, skulle man finna, att trångboddhet och otidsenliga bostäder äro lika ofta förekommande på de övriga fyrplatserna. Det vore väl angeläget, att staten visade intresse just för att forcera fram en lösning av denna fråga. Nu har man tyvärr endast framlagt förslag om förbättring av bostadsförhållandena på tre platser, och med den takten kommer det att dröja länge, innan man gått över samtliga fyrplatser. Det är därför med glädje, som man kan konstatera, att här väckts en motion, vari hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om undersökning rörande fyrpersonalens bostadsförhållanden med syfte att bereda nämnda befattningshavare en bättre bostadsstandard. Är det någon utredning, som är behövlig, och är det några förslag till förbättring, som äro behövliga, så är det beträffande dessa, som under mycket svåra förhållanden fullgöra sin vaktjänst på de yttersta skären vid Sveriges kuster, och det vore en gård av rättvisa, om riksdagen tog initiativet i denna riktning för att få förbättringar till stånd.

Med hänvisning till det nu sagda skall jag, herr talman, för min del be att få yrka bifall till motionen, nr 433, i andra kammaren.

Herr **Andersson** i Höör: Herr talman! De anmärkningar, som herr Ström riktat mot en del av fyrpersonalens bostäder, äro alldeles riktiga. Lotsstyrelsen har ju emellertid redan för nästkommande budgetår gått in för att på tre fyrplatser göra bostäderna i ordning. Utskottet har också sagt, att anledningen till att utskottet icke gått med på en skrivelse var, att »lotsstyrelsen redan har sin uppmärksamhet riktad på ifrågavarande spørsmål och att åtgärder vidtagits och planerats för en kontinuerlig förbättring av personalens bostäder». Sedan ha vi i utskottet tillagt att vi »velat giva uttryck åt den förhoppningen att det för kommande år må bliva möjligt att för de ändamål, som med ifrågavarande anslag avses, bereda medel i större omfattning, än vad under de senaste åren varit fallet». Således tycker jag, att utskottet till fullo inser betydelsen av att dessa bostäder förbättras.

Ang. säkerhetsanstalter för sjöfarten. (Forts.)

Vi fingo den upplysningen i lotsstyrelsen, att man där hade en fast anställd personal, som arbetade år efter år med detta, och vi resonerade litet om saken och sade, att om personalen icke räckte till behövde den bara utökas, så att man kunde gå fram i litet raskare takt. Jag har personligen ingenting emot — och icke utskottet heller — att arbetet med förbättringen av fyrpersonalens bostäder ginge litet fortare än hittills, men jag tror, att detta kan vinnas utan att göra någon utredning, därför att lotsstyrelsen redan överväger denna sak.

För övrigt ber jag, herr talman, att få med hänvisning till utskottets motivering yrka bifall till dess hemställan.

Herr **Ström**: Herr talman! Såsom jag redan tidigare konstaterat är det på tre platser, som man föreslår förbättringar, men skall takten icke i fortsättningen bli raskare, dröjer det, herr Andersson i Höör, innan man kommer fram till något större resultat. Nu sägs det visserligen i motiveringen, och det har jag uppmärksammat, att lotsstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga, och utskottet säger tydligt ifrån, att det önskar en hastigare takt i detta arbete. Ja, det är gott och väl med den saken, men då vill jag fråga: Är det icke lotsstyrelsen och kanske delvis riksdagen, som bär ansvaret för att under dessa år inga förbättringar vidtagits, så att man nu står inför det faktum att ha sådana bostadsförhållanden, som jag här nyss skildrat, återgivna ur Kungl. Maj:ts proposition? Skall man lita på att i fortsättningen det kommer att bli så mycket bättre, när man tidigare försummat detta på ett så upprörande sätt, som jag nyss talat om? Jag tror för min del, att även om det skulle bli några bättre tag, kommer arbetet ändå icke att fullföljas i det tempo, som utvecklingen på detta område kräver. Och det är nog icke anledning att lita alltför mycket på lotsstyrelsen. Kanske också riksdagen bör reparera de försummelse, som den gjort sig skyldig till, genom att nu, när tillfället därtill är lämpligt, taga ett sådant initiativ och visa inför denna personal, att nu vill man verkligen göra någonting för att lösa frågan i ett sammanhang. Jag tror, att det skulle väcka en allmän tillfredsställelse därute på de yttersta kala skären, om riksdagen handlade på det sättet. Därför vidhåller jag, herr talman, mitt yrkande.

Härmed var överläggningen slutad. På av herr talmannen först därå framställd proposition blev utskottets i mom. a) gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Vidare gav herr talmannen i fråga om mom. b) till en början proposition på bifall till utskottets i berörda moment gjorda hemställan, i vad densamma avsåge motionerna I: 67 och II: 205; och fattade kammaren beslut i enlighet därmed.

Slutligen framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till vad utskottet i mom. b) föreslagit beträffande motionen II: 433, dels ock på bifall till sistnämnda motion; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Ström begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller vad statsutskottet i mom. b) av utskottets hemställan i dess förevarande utlåtande nr 43 föreslagit beträffande motionen II: 433, röstar

Ja;

Ang. säkerhetsanstalter för sjöfarten. (Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit berörda motion.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit vad utskottet i förevarande moment föreslagit beträffande motionen II: 433.

§ 10.

Ang. statsbidrag till vissa fristående sjuk-kassor.

Härefter förelåg till avgörande statsutskottets utlåtande, nr 44, i anledning av väckta motioner om statsbidrag till vissa fristående sjuk-kassor.

I två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 123, inom första kammaren av herr *Norling m. fl.* och den andra, nr 297, inom andra kammaren av herr *Björck* i Kristianstad *m. fl.* hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en utredning om möjligheten av och betingelserna för att bereda de fristående kassorna skälig andel av det anslag av statsmedel, som beviljades till främjande av den frivilliga sjukhjälpsverksamheten.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Sedan berörda hemställan föredragits, yttrade:

Herr **Björck** i Kristianstad: Herr talman! Jag medger gärna, att det är ganska djärvt och hopplöst att gå emot ett enhälligt statsutskott. Jag har för min del lika stor vördnad och högaktning för detta utskott som någon annan medlem i denna kammare. När man ser, att man har ett enhälligt statsutskottsutlåtande utan en enda reservation, vet man, att man är på den klara sidan, om man röstar för bifall till utskottets hemställan. Jag vill bibehålla denna min högaktning för utskottet, men jag måste i detta fall göra ett undantag, som jag hoppas endast skall bekräfta den allmänna regeln. Det hände till och med den gode Homerus, att han tog sig en tupplur någon gång. Detta kan även hända herr Andersons i Råstock utskott. I varje fall förekommer det i detta utskottsutlåtande en uppgift, som icke är överensstämmande med verkligheten. Det påstås nämligen, att det kan utgå statsbidrag till och med innevarande budgetår även till icke-erkända sjuk-kassor. Statsutskottet åberopar ett utlåtande av socialstyrelsen, där socialstyrelsen upplyst, att dessa bidrag utgått intill 1935, och även utförligt omtalat, varför de icke utgått efter den 1 januari 1935. Det måste då för sjuk-kassorna te sig litet egendomligt, att statsutskottet här uttalar, att bidragen kunna utgå till den 1 juli 1936. Jag tycker, att det är betänkligt, att riksdagen antager ett sådant uttalande. Om andra kammaren biträder utskottets utlåtande, som första kammaren redan har biträtt, så kan detta komma att medföra, att vissa sjuk-kassor komma och be att få bidrag men icke kunna få det, därför att riksdagen ej beviljat något anslag för ändamålet!

Jag övergår nu till utskottets motivering i övrigt. Som huvudskäl för sitt avslagsyrkande anför utskottet, att den av oss påkallade utredningen skulle utmytna i en prövning, huruvida den nya lagstiftningen skall helt genomföras eller ej. Jag måste säga, att här gör sig utskottet skyldigt till ett missför-

Ang. statsbidrag till vissa fristående sjukkassor. (Forts.)

stånd, ty vi motionärer hava icke ett enda ögonblick tänkt, att den utredning, som vi förordade, skulle leda till att icke den 1931 beslutade reformen skulle fullt och helt genomföras. Jag skulle snarare kunna säga, att syftet är någonting rakt motsatt. Vi hava nämligen velat genom motionen åstadkomma en utredning, som skulle göra det möjligt att mera fullständigt och effektivt genomföra den reform, som man ville hava genomförd, då man antog 1931 års sjukkasselag. Vi hava sålunda enligt min mening syftat till någonting rakt motsatt det, som statsutskottet förutsätter, att vi skulle syftat till.

Jag ber att få erinra om, hur läget var, då reformen genomfördes. Den diskuterades 1930 och 1931. Det anfördes då, enligt min uppfattning, starka skäl både för och emot denna reform. Det framfördes på den sidan, där man ville reformen, att den vore nödvändig därför, att sjukkassorna hade så olikartad organisation och att de på många håll bedreve en osund konkurrens inbördes, och att man därför måste skapa en enhetlig organisation för att komma ifrån dessa strider mellan de olika sjukkasseorganisationerna. Man ville också skapa en sådan ordning, att bidragen kunde bli större. På den sida, där man hyste tvivel om reformens lämplighet, framhöll man, att det vore riskabelt att här ingripa på sätt, som föreslagits, då det gällde en rörelse, som hade vuxit upp fritt och hade sin styrka däri, att den varit ett uttryck för folkets självhjälpsanda. Man hade skapat organisationer, som passade på olika orter och för olika förhållanden. Detta kunde leda till, att man icke finge den enhetlighet, som man åsyftade, utan att tvärtom man finge dels en grupp av erkända sjukkassor och dels en grupp, som ställde sig utanför. Detta har nu inträffat.

När man läser inläggen, blir man förvånad över, hur rätt de fingo, som kritiserade 1931 års reform. Jag erinrar särskilt om herr Strindlunds inlägg på den punkten, som helt och hållet slagit in. Nu hava vi å ena sidan de erkända sjukkassorna med det övervägande medlemsantalet och å andra sidan de icke-erkända kassorna. De sistnämnda få numera icke något statsanslag. Det har uppgivits, att anslutningen till de erkända kassorna skulle vara ungefär 1,000,000 och till kassorna där utanför omkring 200,000. Det är enligt min mening ett ganska stort antal, som står utanför de erkända kassorna.

När man går till de icke-erkända sjukkassorna och resonerar med dem, varför de icke ansluta sig, får man många skäl, enligt min mening ganska respektabla eller i varje fall skäl av beskaffenhet, att de, som äro intresserade av denna verksamhet, måste fästa avseende vid desamma. Det finnes exempelvis en sjukkassa, som existerat ett trettiotal år, kanske mera. Det är en grupp av industriarbetare i samma industri, som bildat kassan. Den har verkat nyttigt och bra och har skött sig utan större omkostnader. Man har haft stor trevnad och glädje av detta arbete. Nu har man ifrågasatt, att en sådan sjuk-kassa skall ansluta sig till de erkända kassorna, men då har man upptäckt, att avgifterna bli större och förmånerna mindre. Då, säger man, vill man icke ansluta sig. Man vill icke uppgiva den organisation man har haft, därför att den har man haft länge och är van vid den, och den har gjort gagn. Man vill icke ansluta sig till de erkända kassorna. Man menar för övrigt, att man icke har råd därtill. Jag kan icke bedöma riktigheten av denna invändning, men jag har talat med socialdemokratiska stadsfullmäktigekamrater i min hemstad, som säga, att uppgiften är riktig. Det finnes folk, som icke går med i de erkända kassorna, därför att avgiften är för hög. Jag kan, som sagt, icke bedöma invändningens riktighet. Men är den riktig, måste vi stanna inför den ett ögonblick. Vi äro alla ense om, att de sociala välfärdsåtgärder vi vidtaga skola framför allt komma de svagast ställda till godo. Då blir det i längden ohållbart, om man ordnar det så, att statens anslag gå till de bättre

Ang. statsbidrag till vissa fristående sjukkassor. (Forts.)
 situerade, medan de sämst ställda ställas utanför. Enbart en sådan invändning gör, att det finnes skäl för en utredning.

Många andra skäl anföres mot anslutningen, skäl, som enligt min mening äro uttryck för goda svenska betraktelsesätt. Man säger, att man har misstro mot statens ingripande, och man befarar, att det blir en byråkratisk ordning, som icke är tilltalande. Man var van vid att gå till kamrater, som skötte detta behagligt och bra, men man känner sig på byrån, på expeditionen som ett slags supplikant. Detta tycker jag är aktningsvärt av dessa människor. De vilja icke komma i egenskap av supplikanter; de vilja själva sörja för sin sjukhjälp. För det allmänna finnes det alla skäl att understödja en sådan social självhjälpsanda. Det vore beklagligt, om den skulle ställas vid sidan av statens hjälp.

Nu har det icke stannat bara vid dessa resonemang. Det har uppstått mycket häftiga strider mellan olika grupper av sjukkassor. Detta är högst beklagligt. Detta är en så vacker social verksamhet, att den borde bedrivas i frid och sämja. Syftet med 1931 års reform var dock att åstadkomma enhetlighet, att komma bort från konkurrensen och striderna. Det har man icke gjort. Varför då icke undersöka anledningen härtill och söka åstadkomma rättelse så snart som möjligt? Ty det är icke önskvärt, att striderna pågå en enda dag längre än som är absolut nödvändigt. Det förefaller sålunda, herr talman, som om redan på denna grund föreläge mycket starka skäl för den utredning vi begära.

Vi hava icke angivit några som helst riktlinjer för utredningen utan önskat den förutsättningslös. Vi hava ingenting emot, att den leder till det resultat, att man förmår dessa utanför stående sjukkassor att övervinna sina betänkligheter och ansluta sig till de erkända sjukkassorna. Om detta ej lyckas, så vilja vi, att andra vägar och möjligheter skola undersökas. Man bör se till, om man genom jämkningar på olika håll kan åstadkomma fredsslut och uppgörelser eller eventuellt skapa den ordningen, att man också ger ett visst utrymme åt dem, som vilja driva rörelsen själva. Naturligtvis kunna de icke påräkna samma understöd som de statsunderstödda erkända sjukkassorna. Men något understöd anser jag, att de borde få.

Allt detta bör utredningen omfatta. Det finnes ingen som helst anledning att skjuta på utredningen.

Man hör många säga, att det visst ej är bra som det är och att det behöves en utredning men att det är för tidigt att göra den nu. Den invändningen håller icke. Vill man hava fredsslut, bör man icke dröja utan ingripa så fort som möjligt. Det sociala intresse, som jag funnit även bland de icke erkända sjuk-kassorna, är enligt min mening av sådan beskaffenhet, att man från statsmakternas sida har all anledning att taga hänsyn till det.

Vi hava haft denna fråga uppe i vår stad. Vi gävo först anslag endast till de erkända sjukkassorna, men sedan, när vi undersökte förhållandet, funno vi, att de icke-erkända kassorna gjorde samma nytta. Vi funno ingen anledning att draga in det kommunala anslaget för dem.

Om ingenting åtgöres, kommer sannolikt striden att fortfara till skada för denna sociala verksamhet. Jag har studerat socialstyrelsens yttrande. Jag förstår det mycket väl. Det är där starka skäl anförda mot framställningen om anslag till de icke-erkända sjukkassorna. Jag förstår, att socialstyrelsen kan icke ställa sig annorlunda, ty det är dess uppgift att genomföra 1931 års reform. Det är tydligt, att skulle de icke-erkända kassorna få anslag, som de fått förut, skulle de svårigheter uppstå, som socialstyrelsen talar om. Där uttalar socialstyrelsen bland annat ett mycket hårt omdöme om de icke-erkända kassorna. Den säger, att den anser, att dessa äro till skada. Den ifrågasätter,

Ang. statsbidrag till vissa fristående sjukkassor. (Forts.)

om icke denna rörelse rent av kan vara samhället till skada. Det är naturligt under förutsättning, att man anser, att ett genomförande av 1931 års reform oförändrad är ett *conditio sine qua non*. Jag anser det orimligt att göra en sådan förutsättning. I fortsättningen säger socialstyrelsen, att om de icke-erkända sjukkassorna få bidrag, riskerar man ett fullständigt omintetgörande av de erkända sjukkassorna. Det är enligt min mening en ganska märklig och mycket allvarlig invändning. Jag kan icke av detta socialstyrelsens yttrande utläsa den fasta tro på och tillförsikt till möjligheterna att genomföra 1931 års reform, som man eljest säger sig hava.

Jag måste, när jag studerar detta yttrande, fråga mig, hur det skall gestalta sig i fortsättningen. Vad skall bliva resultatet av en fortsatt strid? Man kan icke ställa sig likgiltig. Det måste göras något. Jag ser endast två möjligheter. Den ena är att förbjuda de icke-erkända kassorna eller fastställa sådana villkor, att de icke kunna fortsätta. Då försvinna de. Då har man bara de erkända sjukkassorna kvar. Men det är en annan fara, som jag anser vara ytterst betänklig, nämligen att man kommer till det resultatet, att man icke kan lösa striden annorlunda än genom obligatorisk försäkring. Såvitt jag kunnat förstå, har riksdagens majoritet varit bestämt emot en obligatorisk försäkring. Men man kan riskera en utveckling mot det hållet. Och då frågar jag: Är det då icke skäl att i tid verkställa en utredning och undersöka, huruvida icke striden skall kunna biläggas? Det är intet annat som motionärerna åsyftat. Det är enligt min mening en mycket billig begäran. Det är icke möjligt att få bifall till motionen nu, det förstår jag. Men jag är viss om att den kommer tillbaka. Jag tror, att riksdagen framdeles får anledning att syssla med denna fråga. Därför har jag något utförligare uppehållit mig vid vad motionärerna åsyfta.

Med hänsyn till beskaffenheten av statsutskottets utlåtande måste jag dock, herr talman, yrka bifall till motionen.

Med herr Björck i Kristianstad förenade sig herr *Gustafsson* i Lekåsa.

Herr **Andersson** i Höör: Herr talman! Jag skall icke gå in i någon långvarig behandling av denna fråga. Jag anser det överflödigt, därför att det är så kort tid sedan den nya sjukkasselagen antogs. Men då herr Björck i Kristianstad gör anmärkning mot utskottets motivering och kallar denna oriktig och vilseledande, ber jag att få lämna en förklaring. Det är mycket riktigt, som herr Björck antydde, att den vid 1931 års riksdag beslutade nya sjukkasselagen trädde visserligen i kraft den 1 januari 1932, men enligt övergångsbestämmelserna kan statsbidrag till och med innevarande budgetår erhållas såväl enligt 1910 års lagstiftning som enligt den nya lagstiftningen. Men nu förhåller det sig så, att dessa statsbidrag utbetalas i efterskott. Rätten att erhålla statsbidrag upphörde i och med 1934 års slut, och från och med den 1 januari 1935 kan icke statsbidrag beviljas längre. 1934 års statsbidrag skall dock sökas senast den 1 juli 1935 och utbetalas under budgetåret 1935/1936, d. v. s. innevarande budgetår. Det är hela förklaringen. Sålunda, de bidrag, som vi säga skola utbetalas innevarande budgetår, äro de, som vederbörande hava rätt till för 1934. De utbetalas i efterskott. Det är bara den förklaringen jag velat lämna till utskottets motivering.

För övrigt vill jag icke ingå på någon polemik mot herr Björck, utan jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Carlström**: Herr talman! Jag skall endast be att få säga, att jag liksom herr Björck tror, att frågan kommer tillbaka till riksdagen, även om

Ang. statsbidrag till vissa fristående sjukkassor. (Forts.)
man nu icke kan hoppas på att kunna få bifall till motionen. Det är uppenbarligen på det sättet, att medlemmarna i dessa sjukkassor, som nu förlorat möjligheten att få bidrag av staten, känna sig ganska illa till mods. Att det är ett ganska stort klientel, som hör till dessa kassor, förstå vi, när det upplyses, att numerären medlemmar ännu kan räknas i ett par hundra tusen.

Jag var, som det är bekant för kammaren, motståndare till att reformen skulle genomföras så som skedde 1931. Jag ansåg nämligen, att frågan borde hava kommit upp i ett större sammanhang, d. v. s. i samband med lösandet av pensionsförsäkringsfrågan. Jag håller fortfarande fast vid den tron, att det varit bra, om man skjutit på reformen tills man kunnat taga upp den i samband med lösningen av sistnämnda fråga. I pensionskommittén hade vi säkerligen mycken känning av, att vissa svårigheter här funnos att komma fram till ett lyckligt förslag i fråga om folkpensioneringen, svårigheter som vi skulle önskat hava varit undanröjda genom att sjukkassefrågan ej varit löst definitivt redan tidigare utan kunnat upptagas i samband med folkpensioneringsfrågan.

Nu är det naturligtvis, som herr Björck här anfört, ganska djärvt att så snart efteråt komma fram med begäran om en utredning om att dessa icke-erkända sjukkassor skulle få vara med om att få statsbidrag på ett eller annat sätt. Jag förstår, att de erkända sjukkassorna anse detta vara irrationellt, därför att de hoppas givetvis att genom att man tar bort möjligheten till statsbidrag till de icke-erkända kassorna skall man snart kunna få alla sjukkassor med sig.

Det har verkligen visat sig, att på grund av den form som lagen fick och på grund av de väsentligt ökade kostnader i form av premier och sådant, som den medförde, många sjukkassor hellre fortfara att stå fria än att ansluta sig. Jag menar sålunda, att det torde icke vara uteslutet, att vi här måste sätta i gång en utredning och söka finna några vägar att antingen få dem absolut med, om det nu skall vara uniformitet hela vägen, eller också att giva även dessa fria kassor möjlighet att få något bidrag av staten till sin verksamhet.

Herr talman! Jag skall icke göra något yrkande utan jag har endast velat anföra detta, därför att herr Björck icke skall anse frågan så alldeles hopplös, som den kanske ser ut.

Herr Kilbom: Herr talman! Det synes mig vara en dålig start, när det från en motionärs sida förklaras, att hans förslag är alldeles hopplöst. Jag är ense med herr Carlström om att förhållandena ute i landet visa, att framförandet av detta förslag helt enkelt icke får anses hopplöst, därför att detta skulle innebära, att riksdagen handlade utan något hänsynstagande till berättigade synpunkter ute bland allmänheten. Jag är rädd för att, om riksdagen får detta anseende — det har den kanske redan delvis — det blir tämligen dåligt med dess arbetsmöjligheter för framtiden.

För vårt vidkommande gåvo vi vid nuvarande sjukkasselags genomförande den tanken, att det genom statsingripande skulle skapas större trygghet för de försäkrade, våra fulla anslutning. Men vi tilläto oss också på vissa punkter framföra alldeles särskilt tungt vägande skäl mot den föreslagna sjukkasse-reformen, och det är nog alldeles riktigt, som här redan anförts, att den kritiken visade sig, beklagligtvis kan man tillägga med hänsyn till saken, vara fullkomligt berättigad. Det är icke bara så, att det blivit högre avgifter, som tagas ut i de statsunderstödda sjukkassorna, utan det är också därtill så, att man utestänger dem som äro över 40 år från medlemskap och därmed från möjligheten att erhålla del av statsbidraget. Det är även som känt så, att för stora grupper villkoren försämrades mycket kraftigt. Personer, som tidigare haft möj-

Ang. statsbidrag till vissa fristående sjukkassor. (Forts.)

lighet att vid olycksfall åtnjuta bidrag både från olycksfallsförsäkringen och från sjukkassan, äro nu avstängda från den möjligheten. Jag har mig bekant, att i vissa stora industridistrikt — det är måhända ingen tillfällighet att det gäller sågverks- och pappersmasseindustridistrikt — ha arbetarna kollektivt protesterat mot att staten gått inför en sådan försämring, samtidigt som den medverkat till en ökning av avgifterna och minskat möjligheterna för arbetarna att komma in i kassorna.

Därtill förhåller det sig på det sättet, som det sagts mig, att enskilda medlemmar i de fria sjukkassorna icke kunna komma över till de statsunderstödda. Jag har personligen litet svårt att förstå, vari bouquéen skall ligga i en dylik bestämmelse, att hela avdelningar av de fria sjukkassorna skola tvingas att ansluta sig. På vad sätt tar man därvid hänsyn till de enskilda, till sjukkasseklientelet? Hur skall det gå, om dessa avdelningar vägra att någonsin gå över till en statsunderstödd sjukkassa? Och hur skall det bli möjligt för de människor, som äro över 40 år gamla och vilja komma in i de erkända kassorna, att få sjukkassehjälp? De strypas faktiskt på grund av sin överårighet genom bestämmelsen, att staten icke lämnar bidrag till de fria sjukkassorna. Det är alldeles riktigt, som herr Björck sade, och hans omdöme kan tillämpas även här, att det vore statsmakternas skyldighet att hjälpa främst de svaga.

Jag förstår sålunda icke, vad det är för mening med att upprätthålla en bestämmelse, som verkar på detta sätt, såsom från flera håll omvitnats, och som från de fria sjukkassornas sida anses vara uppenbart orättvis. Det är mycket bra med strävan efter uniformitet, och jag vill visst icke döma socialstyrelsen, ty det är ett statens ämbetsverk, som har, såsom här sagts, till uppgift att tillse, att gällande lag följes. Men kan det verkligen vara någon mening i att gå så långt i krav på uniformitet, att man utesluter den sunda och till det bättre verkande konkurrensen i detta fall genom den lag, som i detta avseende genomförts.

Jag tror, att vi börja komma in på ett område, där staten, herrar ämbetsmän — det blir nya platser, bevars — och riksdagen ha gripits av en fullkomligt omotiverad lust att lägga fingrarna i allt möjligt, att stifta lagar, besluta inordna människor i paragrafer och uniformera dem, alldeles bortsett från om det *gagnar* utvecklingen, om det ansluter sig till det levande livet eller om det förkrymper och hindrar en sund och naturlig framväxt av förhållanden, som äro till gagn för människorna. Ifrån en sådan princip och sådana tendenser vill i varje fall jag för mitt vidkommande på det bestämdaste taga avstånd, även om det från många håll påstås, att det är nyttigt för arbetarklassen. Jag tror emellertid icke, att det ens på detta område är nyttigt med vad tyskarna kalla för Bonzentum, småpåvevälde — små direktörer, »korpraler» och alla sådana, som vädra möjligheter till inkomster och befordran och som lägga dessa synpunkter på åtgärder, vilka tillkommit i syfte att hjälpa de svaga i samhället. Jag har så många bevis från besök på olika platser, hur icke minst på detta område de anförda tendenserna komma till uttryck, att jag sedan länge ansett det riktigt att vid första bästa tillfälle anföra dem här i kammaren.

Jag kan icke finna något enda skäl mot att de fria sjukkassorna skulle få möjlighet till erhållande av statsbidrag, så länge bestämmelserna i fråga om de erkända sjukkassorna äro sådana, som de för närvarande äro. Med detta vill jag, herr talman, icke på något sätt giva möjlighet för upprätthållande på osund ekonomisk bas av fria sjukkassor. Jag är väl medveten om att det finns dylika. Men jag tror icke, att man lämpligast avvecklar dessa genom att icke taga hänsyn till medlemmarna.

Jag ber att på de grunder, som av mig anförts, få yrka bifall till den väckta motionen.

Ang. statsbidrag till vissa fristående sjukkassor. (Forts.)

Herr **Andersson** i Igelboda: Herr talman! Av de hittills hållna anförandena har man lätt kunnat få den uppfattningen, att det efter genomförandet av 1931 års lagstiftning angående statsbidrag till sjukkassor skulle ha inträtt en förändrad situation i så måtto, att därefter endast vissa sjukkassor skulle komma i åtnjutande av statsbidrag, under det att tidigare alla sjukkassor skulle varit berättigade till sådant bidrag. Det är emellertid alldeles felaktigt. Redan före genomförandet av den nuvarande lagstiftningen på sjukförsäkringens område hade vi en hel del sjukkassor här i landet och betydande grupper sjukkassememstrar, som icke kommo i åtnjutande av något statsbidrag. Ute vid verkstäder och för övrigt ute i bygderna här och var fanns det sjukkassor, som icke voro registrerade, men som otvivelaktigt hade en viss uppgift av värde för medlemmarna men som staten dock icke ansåg sig böra ekonomiskt understödja.

Redan enligt 1910 års sjukkasselag ställde staten vissa fordringar på sjukkassorna för att de skulle komma i åtnjutande av statsbidrag. Vad som skedde 1931 var ingenting annat, än att dessa fordringar skärptes, och det stod fritt för varje sjukkassa, som tidigare erhållit statsbidrag, att anpassa sig efter dessa skärpta krav från statsmakternas sida för att fortfarande komma i åtnjutande av statsbidrag. Men man ville icke vid detta tillfälle gå så långt, som herr Björck nyss antydde, nämligen att helt förbjuda sjukkassorna att existera, därest de icke uppfyllde de krav, som staten uppställt för erhållande av statsbidrag. Tendenser i den riktningen ha icke saknats. Svenska sjukkassee förbundet har haft funderingar i den riktningen. Personligen kan jag icke ge min anslutning till den tankegången, då det bör vara frihet för den, som så vill, att ansluta sig till vilken sjukkassa, han än behagar. Något förbud i detta hänseende kan jag icke vara med om. Däremot finner jag det rimligt, att riksdagen uppställer vissa krav på de organisationer, som staten skall understödja. I detta hänseende är det nya endast, att dessa krav skärpts. Därtill kommer, att i samband med 1931 års sjukkasselag infördes den förändringen i understödsföreningslagen, varigenom understödsföreningar med över 50 medlemmar tvingades att låta registrera sig. På grund därav har nu en hel del sjukkassor, som tidigare arbetat utan statsbidrag, blivit registrerade och sedermera anslutit sig till de s. k. fria sjukkassornas grupp. Därmed har man i denna grupp kommit upp till ett medlemsantal, som är ganska avsevärt, såsom herr Björck framhöll. Men det betyder icke, att alla de sjukkassor som nu tillhöra ovannämnda grupp äro sådana, som tidigare åtnjutit statsbidrag men genom den nya lagen berövats dylikt bidrag.

Såvitt jag förstod herr Björck rätt, var det även hans mening, att det vore beklagligt, att en splittring förefanns i fråga om denna försäkringsverksamhet. Syftet med sjukkassee reformen var ju även att nå enighet på detta område, och detta tycktes ju också herr Björck uppskatta. Men hur skulle det väl gå med strävandena att åstadkomma enhet i fråga om sjukförsäkringen, därest staten skulle giva understöd utan att uppställa några villkor eller vissa sjukkassor skulle få statsbidrag mot mindre långt gående villkor än andra? Då blir det enligt mitt förmenande svårt att avväga statsbidragens storlek i förhållande till de krav, som staten ställer på de organisationer, som skola uppbära det samma. Herr Björck framhöll, att man kunde giva något mindre statsbidrag åt de icke erkända sjukkassorna. Ger man statsbidrag till dem, bliva givetvis även dessa kassor erkända men bliva kassor av lägre kvalitet. Jag undrar, hur det då går med enheten. Jag misstänker, att om detta statsbidrag sattes något så när högt, skulle flertalet kassor här i landet föredraga att leva sitt fria liv utan några reglerande bestämmelser. Det tillhör det svenska kynnet att göra detta, och vi skulle då snart komma i en sådan situation, att vi icke hade någon

Ang. statsbidrag till vissa fristående sjukkassor. (Forts.)

fast ordning utan att vi kommit tillbaka till det system, som vi hade före år 1931, med en mängd med varandra konkurrerande sjukkassor.

Herr Kilbom talade något om värdet av denna konkurrens. Jag tror, att man inom sjukkasserörelsen även före år 1931 var ganska ense om att den konkurrens, som bedrevs mellan olika sjukkassor, var av ondo, ty det gick ut över medlemmarna och hjälpen till dem. Men man lyckades aldrig nå fram till enhet mellan kassorna och avveckla denna konkurrens, vilket man i själ och hjärta strävade efter, fastän man icke lyckades nå dithän på frivillighetens väg.

Herr talman! Då jag icke kan anse, att en förändring i fråga om statsbidragsbestämmelserna på så sätt, att även icke erkända sjukkassor skulle komma i åtnjutande av statsbidrag, på något sätt skulle medverka till att åstadkomma enhet inom sjukkasserörelsen, och då jag icke kan vara med om att tvångsvis genomföra denna enhet, kan jag icke följa motionären i detta hänseende. Därmed har jag ingalunda sagt, att allt är bra, som det är, i fråga om sjukförsäkring. Visst finns det många punkter, där det kan riktas anmärkningar mot de nuvarande bestämmelserna, punkter som här redan omtalats, t. ex. understöd vid olycksfall i arbete, frågan om åldersgränsen o. s. v. Det är vissa önskemål, som man därvidlag kan ha, men dessa önskemål får man söka tillgodose genom ändring i nu gällande sjukkasselag.

I fråga om dessa äldre medlemmar, för vilka herr Kilbom ömmade, vill jag erinra om att jag för ett par år sedan väckte en motion här i kammaren vari yrkades på åtgärder för att enskilda medlemmar i de enligt 1910 års lag registrerade sjukkassorna skulle kunna komma över till den nya organisationen, även då deras sjukkassor icke anslötos. Detta förslag blev av riksdagen vid det tillfället avvisat. Att nu tänka sig en sådan anordning, att enskilda medlemmar från s. k. fria sjukkassor skulle få flytta över till de erkända sjukkassorna, anser jag fullständigt utsiktslöst eller omöjligt. Det skulle betyda, såvitt jag förstår, att medlemmar i icke erkända sjukkassor, i vilka de i regel endast äro tillförsäkrade sjukhjälp i 90—100 dagar, skulle, när de börja bli gamla och krämporna komma, flytta över till de erkända sjukkassorna för att söka komma i åtnjutande av längre tids sjukhjälp. En sjukhjälp byggd efter försäkringstekniska principer kan naturligtvis icke på något sätt upprätthållas med en sådan ordning.

Det talas här om att de, som äro över 40 år gamla, icke kunna komma i åtnjutande av den statsunderstödda sjukhjälp. Det är riktigt, att för närvarande inga personer, som fyllt 40 år, kunna få inträde i de erkända sjukkassorna annat än under en kortare tid efter sjukkassornas bildande. Men samma bestämmelser ha även de icke erkända sjukkassorna, även om åldersgränsen där i vissa fall är en annan. Jag vill emellertid erinra om, att det finns ingenting i lagen, som förbjuder enskilda erkända sjukkassor att höja åldersgränsen upp till 50 år, som icke erkända sjukkassor vanligen ha som högsta åldersgräns. När kassorna känna sig tillräckligt stabila att taga detta steg, kunna de när som helst göra det. Lagen lägger därvidlag intet hinder i vägen, utan åldersgränsen kan höjas till 50 år. Det är naturligt, att liksom i fråga om de icke erkända sjukkassorna medlemmarna skola ha rätt att besluta, vad de finna vara riktigt och rimligt. Hittills har, såvitt jag känner till, de flesta erkända sjukkassor ansett förståndigt att stanna vid en inträdesålder av 40 år. Men det hindrar givetvis icke, att sedan sjukkassorna stabiliserat sin ekonomi, denna inträdesålder kan höjas.

Jag finner, herr talman, inga skäl anförda, som kunna rubba den uppfattning, jag hela tiden haft, att det icke finns några möjligheter att bifalla denna motion, sådan den är upplagd. Min förhoppning är, att man utan ingripande från statsmakternas sida ändock snart skall kunna komma till en enhetlig

Ang. statsbidrag till vissa fristående sjukkassor. (Forts.)
sjukförsäkringsform här i vårt land. Att det skulle uppstå vissa svårigheter i portgången var jag på det klara med, när reformen genomfördes. Det var precis likadant 1910, när riksdagen genomförde en långt mindre genomgripande reform på sjukförsäkringens område. Även då var det en hel del sjukkassor, som på grund av riksdagens beslut ställde sig utanför de statsunderstödda sjukkassornas ram. Många av de sjukkassor, som 1910 ställde sig utanför, ha sedan hela tiden fortsatt utan att låta registrera sig och utan att komma i åtnjutande av statsbidrag. Likadant blev förhållandet nu, men redan under det senast förflutna året har en klar tendens till en vändning kunnat skönjas. Medlemmarna ha ånyo börjat strömma in i de erkända sjukkassorna, och jag tror, att det icke skall behöva gå så värst många år, förrän man skall lyckas komma till tals med de icke erkända sjuk-kassorna och få dem att ansluta sig till en enhetlig sjukkasserörelse. Vägen till en sådan anslutning står öppen; det behöves ingen särskild lagstiftning för att öppna den.

Herr talman, jag hemställer om bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde fru *Nordgren*.

Herr **Isacsson**: Den föregående ärade talaren har redogjort för frågans läge ur rent organisatoriska synpunkter på ett sådant sätt, att jag inte behöver syssla med den sidan av saken och därför kan fatta mig ganska kort. Det åligger självfallet ett utskott att undersöka möjligheterna för och orsakerna till en utav en motionär begärd utredning. Statsutskottets tredje avdelning, som haft att undersöka dessa möjligheter och handlägga denna motion, avvek inte ifrån gängse förfaringsätt. Vi sökte finna möjligheter att gå motionärerna till mötes i den mån sådant var möjligt. Efter dessa undersökningar måste vi stanna vid det beslut, som nu här föreligger. Vi gjorde en undersökning, som visade tillståndet inom sjukkasseverksamheten före 1931. Det dåvarande tillståndet kanske bäst karakteriseras med några ord av socialministern, som i sin proposition år 1926 bl. a. yttrade följande: »Konkurrensen kassorna emellan har ofta icke tagit den riktningen, att kassorna strävat att genom ökning av de lämnade sjukhjälpförmånerna erhålla större anslutning, utan mångentidas hava kassorna sökt draga medlemmar till sig genom att erbjuda lägre premier än konkurrentkassorna, varav naturligen följt mera otillfredsställande sjukhjälp eller mindre soliditet hos kassorna.» Den frihet, som man nu här så högt prisar och som man tycks på sina håll på nytt vilja förorda, ledde till det resultat, som anges i dessa ord. Den ledde också till att statsmakterna gång på gång avvisade framställningar ifrån sjukkassorna, dels sådana, som ställdes direkt till regeringen och dels sådana, som gjordes genom motioner i riksdagen, med den motiveringen, att innan förhöjt statsbidrag kunde påräknas, måste sjukkassorna undergå en genomgripande förändring och förete en bild av större stadga och stabilitet. Denna ståndpunkt vidhölls konsekvent, och så kom då slutligen efter en ingående utredning 1931 års nya sjukkasselag. Jag vill för min del genast säga, att jag liksom den föregående ärade talaren ingalunda är böjd att svära på allt, som står i denna nya sjukkasselag. Det finns anledning att söka på åtskilliga punkter få den reviderad, men jag påstår, att det också finnes möjligheter att genomföra en revidering utan att riva sönder själva den grund, som nu är lagd för sjukkasseverksamheten för framtiden. Herr Björck i Kristianstad befarade, att utskottet skulle ha felbedömt hans motion och svarat på någonting annat, eller som han uttryckte det: Vi vilja i själva verket någonting helt annat än vad utskottet har svarat på. Det instäm-

Ang. statsbidrag till vissa fristående sjukkassor. (Forts.)

mande, som herr Björck fick ifrån herr Kilboms sida, var väl emellertid i någon mån ägnat att klargöra syftet med motionen. Om jag har fattat motionen rätt, går dock i alla fall utredningskravet ut på att statsbidrag i fortsättningen bör utgå till de fria kassorna. Vad detta skulle innebära har redan herr Andersson i Igelboda utförligt redogjort för; jag behöver inte upprepa det, och jag vill till herr Björck i Kristianstad och andra, som av — jag förmodar det — varmt socialt intresse speciellt önska framgång åt sjuk-kasseverksamheten, ställa en fråga: Är det verkligen rimligt och förnuftigt att förorda en åtgärd, som skulle, därest utvecklingen finge fortgå i full frihet, som orden visst föllo, leda tillbaka till samma trask, där sjukkas-serörelsen befann sig före 1931. Jag har för min del svårt att gå med på detta. Jag beklagar livligt den situation, i vilken de fria kassorna komma, då statsbidraget upphör. Då kan det inträda en situation, som gör en skriveelse till regeringen mera befogad än i dag. Det är just dessa medlemmar, herr Kilbom, som befinna sig i en ålder över 40 år, som alltså inte kunna vinna inträde i de erkända kassorna, det gäller. De fria kassorna kunna inte längre fortsätta sin verksamhet; då blir det kanske anledning för riksdagen att återkomma och begära, att det skall skapas nya möjligheter för dessa medlemmar, som på det sättet råkat illa ut, att genom någon undantagsbestämmelse beredas medlemskap i de erkända kassorna. Herr Kilbom protesterade som vanligt på arbetarklassens vägnar mot detta statsingripande. Jag kan inte förstå annat än att den s. k. arbetarklassen, d. v. s. sjukkas-sefolket självt, begär detta statsingripande i form av statsbidrag. Jag gör för min ringa del anspråk på att vara en liten del utav denna arbetarklass — jag har varit organiserad i sjukkassa sedan 30 år tillbaka — och jag kanske därför har någon erfarenhet om vad som rör sig i dessa kretsar. Jag behöver bara peka på att de erkända kassorna räkna ett medlemsantal av omkring 1 milj., under det att de fria kassornas ha smultit ihop till 140,000. Denna utveckling och denna tendens säger en hel del om vad man inom arbetar-rörelsen tänker om den nya sjukkasereformen. Därmed vill jag icke ha sagt, att jag till alla delar är nöjd med den reform, som beslöts 1931. Jag utgår emellertid ifrån, att om det skall vara något förnuft med vad riksdagen den gången beslöt, skall man inte nu gå in för att riva upp grunderna för denna verksamhet. Man skall i stället söka på den grund som är lagd vidare utbygga och förbättra denna reform, så att så småningom skapas vad alla tyckas eftersträva, nämligen ett starkt och enhetligt sjukkasseväsén.

Herr Kilbom: Herr talman! Jag förstår icke riktigt denna argumentation. I ena ögonblicket framhåller man, att man visst inte vill svära på att den gäl-lande sjukkasselagen är i alla delar bra, och man medger utan vidare, för det första, att det är en orättvisa, att personer, som äro över 40 år, icke skola kunna komma in i de statsunderstödda sjukkassorna; för det andra, att det är en orättvisa, att de vid olycksfall skola erhålla mindre bidrag, än vad förut var fallet; för det tredje, att det är en orättvisa, att enskilda personer icke skola kunna, om de nu vilja, gå över till de statsunderstödda sjukkassorna. Alla dessa väsentliga ting medger man. Man erkänner också, för det fjärde, att avgifterna i de statsunderstödda sjukkassorna äro högre än i de frivilliga kas-sorna — må vara, att de också erbjuda vissa fördelar — jag säger vissa. Ja, men om man erkänner riktigheten i allt det där, som synes mig vara tämligen väsentliga saker i fråga om sjukkasreverksamheten, skulle man då inte i all rimlighets namn kunna visa, att man vill bli tagen på allvar genom att säga: ja, en utredning angående upphävandet av dessa orättvisor ha vi ingenting

Ang. statsbidrag till vissa fristående sjukkassor. (Forts.)
emot. I stället förklarar man sig *icke* vilja vara med om någon utredning. Särskilt herr Isacssons argumentation på en av dessa punkter är kostbar — jag hoppas, att han inte tar uttrycket som en förolämpning. Han medger riktigheten av att det är en orättvisa, att de som äro över 40 år inte kunna komma in i statsunderstödda kassor. De ha visserligen en formell rätt, men vi tala icke om formaliteter utan om realiteter. Först då, säger han, när de ställts utanför sjukkasserörelsen genom att de fria kassorna slagits ihjäl och således drabbas av orättvisa, skola vi ingripa. Jag tycker, att det vore ännu större anledning att ingripa för närvarande. Sedan anför man som skäl för att ingenting skall göras, att medlemmarna börja strömma in i de statsunderstödda kassorna. Herr Isacsson meddelade — uppgifterna angående medlemsantalet variera — att i de erkända sjukkassorna finnes 1 milj. medlemmar och i de fria kassorna 140,000. Ja, det är ju klart, att medlemsantalet i de erkända sjukkassorna måste stiga, när arbetarna icke få andra upplysningar än följande: om du tillhör en fri sjukkassa, så får du vid sjukdom understöd endast i 90 dagar, men tillhör du en statsunderstödd kassa, får du sjukunderstöd 200 dagar, och i det sistnämnda fallet har du därtill statens stöd bakom dig. Jag måste ju säga, att jag tror inte, att herrarna skola draga för stora växlar på det förhållandet, att arbetarna, som icke äro förtrogna med sjukkassela-garna, efter en sådan framställning gå in i statsunderstödda sjukkassor. Men jag undrar, hur det blir när de komma till insikt om skillnaden i åldersbestämmelserna, skillnaden i avgifterna och skillnaden i understödet vid olycksfall. Men då ha de en gång kommit in i en erkänd sjukkassa och tycka, att det är galet att gå ur igen. Det är alldeles klart, att när man har skapat sådana bestämmelser, har man faktiskt givit de erkända sjukkassorna en chans före de andra utan att taga hänsyn till sjukkassornas främsta uppgift, nämligen att tillvarataga *allas* intressen, som vilja bliva medlemmar i desamma.

Jag har inte sagt, herr Andersson i Igelboda, att vi skulle gå in för den konkurrens som rådde före 1931. Jag har endast velat framhålla, att man i sin strävan att genom statligt och samhälleligt ingripande bereda ökad säkerhet för allmänheten icke skall gå till *överdrift*, så att man skapar meningslös uniformitet och upphäver all konkurrens; framförallt bör man icke göra det i detta avseende. Man bör i stället genom lämpliga åtgärder bidra till att ytterligare utveckla, vad livet självt har frambragt, skapa större smidighet, bättre arbetsmöjligheter o. s. v. Jag måste avge den deklARATIONEN, att så långt är jag ense med dem, som icke tro på välsignelsen av det statliga lagparagraferiets ingripande överallt, att jag säger: i den mån som det dödar det fria initiativet, i den mån som det faktiskt ökar makten för »Bonzentum», som tyskarna präglade slagordet en gång, småpåvevalde, i samma mån måste jag taga bestämt avstånd från det statliga ingripandet. Detta betyder nämligen en fara för folks fria bestämmanderätt, för demokratiens grundvalar. Vi hava för vår del gått in för *principen* i denna lag — om det tillåtes mig att ännu en gång säga det — därför att vi eftersträva ökad trygghet för de fattiga och behövande på *alla* områden. Här visar det sig emellertid, att detta icke har uppnåtts. Vi hava utestängt en del av de fattiga och svaga — t. ex. dem som äro över 40 år — reellt sett från möjligheten att komma i åtnjutande av vad staten har syftat till.

Herr Isacsson: När jag i mitt förra anförande omnämnde, att en sådan situation kan inträffa, att riksdagen får taga under övertvägande en eventuell undantagsbestämmelse för vissa grupper av medborgare, som önska sjukförsäkring, men som på grund av sin ålder inte kunna bliva medlemmar av de

Ang. statsbidrag till vissa fristående sjukkassor. (Forts.)

erkända kassorna, så syftade jag självfallet på dem, som nu tillhöra de fria kassorna. Jag utgår ifrån att de svårigheter, som komma att möta dessa, när statsbidraget upphör, bli sådana, att en hel del utav dem nödgas nedlägga sin verksamhet. Det är dessa kassors medlemmar, som jag anser att det på ett eller annat sätt bör bli statsmakternas skyldighet att taga hand om och bereda möjligheter att få komma över till andra sjukkassors verksamhet.

Sedan vill jag med anledning av herr Kilboms kritik på vissa punkter, som han närmare angav, säga: jag förstår inte i vad mån ett bifall till den i dag föreliggande motionen om utredning om statsbidrag till de fria kassorna skulle förbättra eller förändra förhållandena till det bättre på de punkter, på vilka herr Kilbom gjort anmärkning. Motionen berör icke dessa punkter, och utskottet har följaktligen icke kunnat svara på dem. Jag har endast för min personliga del velat konstatera, att brister finnas, och att de böra undanröjas.

Herr **Björek** i Kristianstad: Jag måste ge min vän, herr Ola Isacson, en replik, eftersom han ställde en direkt fråga till mig, huruvida jag ville vara med om sådana åtgärder, som skulle föra oss tillbaka till det tillstånd, som rådde före 1931, ett tillstånd, som han betecknade som ett träsk. Jag vill säga herr Isacson, att jag icke vill vara med om några åtgärder, som föra oss ned i ett träsk. Men jag befarar, att utvecklingen går i den riktningen, att vi gå ned i ett träsk, och det var denna utveckling, som jag ville stoppa upp för och förhindra.

Herr **Strindlund**: Jag vill icke ingå på någon närmare diskussion om den föreliggande motionen, men det har i debatten förekommit en del uttalanden av så enstämig karaktär, att jag åtminstone icke reservationslöst vill ge min anslutning till dem, även om jag är och har varit tveksam om nyttan av sjuk-kassereformen i övrigt.

Det har här påtalats, vilken våldsamt oriktighet det är, då man utestänger enskilda medlemmar från de icke statsunderstödda föreningar, som driva sjuk-kasseverksamhet, från inträde i erkända kassor, och det tycks, som om man skulle vara benägen att utan vidare acceptera detta uttalande. Följden skulle givetvis bli, att de fristående kassorna skulle taga klientelet under 40 år, som har en mycket låg sjukrisk, för att sedermera låta dem utan vidare vandra in i de statsunderstödda kassorna, vilka till sist skulle komma att i huvudsak bestå av detta riskfyllda klientel. Detta skulle på ett mycket fram-trädande sätt rubba konkurrensförhållandena mellan kassorna. Herr talman, jag har velat reservera mig mot detta uttalande, så att det icke skall komma att framstå såsom på något sätt enhälligt.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till de i ämnet väckta motionerna; och biföll kammaren utskottets hem-ställan.

§ 11.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfört statsutskottets ut-låtande, nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående posthus-byggnad å Kungsholmen i Stockholm.

*Ang. posthus-
byggnad å
Kungsholmen
i Stockholm.*

I en till riksdagen avlåten, den 14 februari 1936 dagtecknad proposition, nr 83, hade Kungl. Maj:it, under åberopande av statsrådsprotokollet över kom-munikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen dels bemyndiga

Ang. posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm. (Forts.)
Kungl. Maj:t att godkänna ett såsom bilaga till statsrådsprotokollet fogat köpekontrakt angående visst tomtområde å Kungsholmen i Stockholm, dels ock till posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,100,000 kronor, att utgå av låne-medel.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det såsom bilaga till statsrådsprotokollet fogade köpekontraktet angående ifrågavarande tomtområde å Kungsholmen i Stockholm; samt

b) till posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 1,100,000 kronor, att utgå av låne-medel.

Reservation hade emellertid avgivits av herrar *Johan Bernhard Johansson, Bergqvist, Borell, Nylander, Holmgren, Persson* i Falla och *Olsson* i Staxäng, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) bemyndiga Kungl. Maj:t — — — i Stockholm; samt

b) till inköp av tomt för posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr **Olsson** i Staxäng: Herr talman! Förevarande ärende avser Kungl. Maj:ts förslag i statsverkspropositionen och i särskild proposition nr 83 om dels anslag till inköp av en tomt för ett posthus på Kungsholmen och dels ett anslag på 500,000 kronor till påbörjande av denna byggnad. I denna sak ha inför utskottet förelagts ritningar, som utvisade, att i denna byggnad skulle inrymmas, förutom lokaler för postverkets räkning, 32 bostadslägenheter. Jag tror, att jag i denna sak icke gör någon orätt, om jag här framhåller, att inom utskottet rådde stor enighet om att det vore en olägenhet för en statlig institutions ämbetslokaler att i dess fastighet inrymma ett så stort antal bostadslägenheter, och utskottet uttalar också i sitt utlåtande, att det vore önskvärt, att det för privat uthyrning disponerade utrymmet kunde ytterligare förminskas eller helt bortfalla, eller med andra ord, att även detta utrymme, som nu är planerat till bostadslägenheter, kunde komma till användning för andra statliga institutioners ämbetslokaler. Det har också i regeringspropositionen framhållits, att enligt vad som framgår av byggnadsstyrelsens yttrande en utredning pågår inom styrelsen för att utröna, huruvida de utrymmen inom byggnaden, som enligt förslaget nu skulle tagas i anspråk till bostadslägenheter, helt eller delvis skulle kunna utnyttjas för lokaler åt statliga institutioner.

Vi finna alltså här, att när detta förslag förelagts utskottet till behandling, föreligger ingen klarhet om denna byggnads disponering, och under sådana förhållanden har man också rätt att ifrågasätta, om detta förslag är tillräckligt utrett. Jag skulle verkligen vilja rikta den frågan till statsutskottets ordförande, om det icke är ganska sällsynt, att man på detta sätt, som utskottet här har gjort, förelägger ett sådant förslag för riksdagen till behandling, innebärande att man i första hand skall besluta om ett anslag till en byggnad, men att man nästa år skall besluta om byggnadens disponerande i sin helhet. I denna sak ha reservanterna icke kunnat följa utskottsmajoriteten. Vi anse i första hand, att när det gäller ett statligt hus, ämnat för en statlig institutions

Ang. posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm. (Forts.)

ämbetslokaler, är det icke riktigt, erfarenheten har redan visat det, att i sådan omfattning inrymma bostadslägenheter. Vi ha därför hållit före, att man först skulle låta den utredning som pågår bli klar, och att alltså, innan man beslutar ett anslag till byggnaden i fråga, man bör ha klart för sig, huru byggnaden skall disponeras.

När det gäller själva tomtområdet föreligger ingen meningsskiljaktighet från reservanternas sida, utan de anse tvärtom, att den föreslagna tomtens belägenhet är mycket bra, och att man bör tillförsäkra sig tomtområdet i fråga, men att man bör skjuta på frågan angående byggnadens påbörjande till kommande år, då nämnda utredning är färdig.

Man kan ju i detta fall hålla före, att detta skulle medföra ett fördröjande av byggnadens färdigställande. Jag vill dock i detta sammanhang nämna, att det beträffande tomtområdet ännu icke föreligger fullständig klarhet från stadsplanekontorets sida. Det säges i propositionen, att det preliminära köpekontraktet upprättats under bl. a. förutsättningen, att ett i stadsplanekontoret upprättat förslag till ändring i stadsplanen bleve vederbörligen fastställt, och sådan fastställelse vore icke att förvänta förrän under senare halvåret 1936. Man kan ju då skäligen antaga, att om detta skulle dröja till slutet av 1936, skulle ju tidsskillnaden mellan reservanternas och utskottsmajoritetens förslag i fråga om påbörjandet av byggnadsarbetet bli betydligt mindre än ett år. Reservanterna ha därför även med hänsyn till dessa förhållanden ansett, att man vid detta års riksdag endast skulle besluta om att anslå medel till inköp av byggnadstomten men vänta till ett kommande år med att anslå medel till arbetets påbörjande.

Jag ber, herr talman, att med detta som motivering få yrka bifall till den reservation, som är fogad till detta utlåtande och som är avgiven av herr Johansson i Fredrikslund m. fl.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag skall börja med att tala om, att den avdelning av utskottet, som behandlat detta ärende, har varit ute och tittat på enviroingerna, om jag får begagna ett sådant uttryck, och då inträffade det lustiga, som jag tillåter mig nämna i detta sammanhang, att det fanns de som tyckte, att vi för postverkets behov borde ha valt en ännu förnämligare tomt än den som är på förslag här. Det är ju ytterst sällan något sådant inträffar, men jag tycker att det var värt att annotera i detta sammanhang, att när man själv skall bedöma läget och vad därmed sammanhänger, blir man intresserad av att få det om möjligt ännu bättre.

Denna fråga är ingalunda framforcerad av något annat än det växande behovet av bättre postbetjäning åt allmänheten i stadsdelen Kungsholmen. Det framgår av utredningen i propositionen, att folkmängden på Kungsholmen har från årsskiftet 1930—1931, då den utgjorde 57,000 personer, växt i runt tal till numera i det allra närmaste 74,000 — alltså en skillnad på icke mindre än 17,000. Det har icke varit möjligt vare sig för generalpoststyrelsen eller någon annan att 5 eller 6 år i förväg förutse, att bebyggelsen på Kungsholmen skulle ta en sådan fart, som den faktiskt gjort, och att det alltså nu kräves bättre postala möjligheter för en så stor folkmängd. Vi kunna ju göra det tankeexperimentet, att om det gällde en stad på landsbygden — alltså icke huvudstaden utan en annan stad — med 17,000 invånare, som icke hade några andra än de dåliga möjligheter för betjänande genom postverket, som för närvarande stå till buds på Kungsholmen, tror jag, att reservanterna icke skulle tveka ett enda ögonblick utan gå med på, att den nya byggnaden påbörjades nu.

Ang. posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm. (Forts.)

Det förefaller, som om man trott sig finna en alldeles utmärkt spik att hänga upp sina argumenter på i den omständigheten, att man säger att det skulle anordnas bostadslägenheter till ett antal av 32 stycken. Så är det visst icke. Det har sagts, att då något annat icke kunnat erhållas i våningarna 3, 4 och 5 trappor upp, blir det i den ena 10 bostadslägenheter och i de båda andra 22. Jag kan emellertid icke underlåta att meddela kammaren, att när vi voro ute och sågo på tomten uppe på Kungsholmen, hade vi som ciceroner från postverket generaldirektören själv och en av hans byråchefer, som båda förklarade, att postverket tillsammans med byggnadsstyrelsen gjorde alla ansträngningar för att få veta vilka statliga institutioner, som kunde flytta dit, så att man skulle slippa att göra bostadslägenheter. Det är klart, att det icke är ett alldeles utsökt nöje för generalpoststyrelsen att ha bostadslägenheter i så pass stort antal som det här är fråga om, och det framgick också med önskvärd tydlighet, att de ville undvika detta. Då återstår frågan: vilka statens institutioner kunna tänkas få lokaler där, och då befinnes det, att underhandlingar härom framskridit så långt, att det med rätt stor bestämdhet kan anges, vilka som komma att bli styrelsens hyresgäster. En sak tycks vara klar, nämligen att statens polisskola skall bli hyresgäst. Redan därigenom sänkes antalet bostadslägenheter, som man tänkt sig, högst väsentligt. Vidare har det varit på tal att flytta dit meteorologiska anstalten från de lokaler den har för närvarande, vilka icke äro tillfredsställande och vilka det är svårt att få tillfredsställande, då de icke kunna förhyras var som helst, enär anstalten i fråga kräver ett ganska fritt och för sitt ändamål lämpat läge. Ett sådant läge är det där uppe på Kungsholmen.

Det är i själva verket icke fråga om något annat än att komma ihåg, att posten, liksom andra statens verk, är till för att betjäna allmänheten på bästa sätt, och att den måste ha lokala möjligheter därtill så snart som möjligt. Det är därvid en bisak, om man till äventyrs skulle få lov att i byggnaden inrymma bostadslägenheter.

Av vad jag nu sagt tror jag i alla fall framgår så pass mycket, att det är ingen risk att låta arbetet påbörjas, och jag vill tillägga, att i denna stad brukar man ju numera, när det gäller storbyggen, med fördel sätta i gång grundläggningsarbetet på hösten för att kunna, när den bättre, varmare årstiden inträder, helt utnyttja denna för själva byggandet.

Slutligen vill jag ha sagt ett ord om att stadsplanen ännu icke är definitivt fastställd. Jag trodde, att jag skulle sluppet det, eftersom jag sökt göra tydligt för utskottskamraterna, att en stadsplan icke kan göras färdig på det enkla sättet, att en överenskommelse träffas mellan två myndigheter, att så och så skall det se ut, utan det fordras en viss tid, som allmänheten skall ha till sitt förfogande för att göra de anmärkningar, som kunna vara påkallade. Detta är anledningen till, att stadsplanen i detta speciella fall ännu icke hunnit bli fastställd. Men eftersom generalpoststyrelsen, Stockholms stad och vederbörande styrelse för sjukhemmet, från vars markområde denna tomt skall bildas, alla äro överens om saken, torde man icke behöva befara något allt för långt dröjsmål.

Vidare vill jag säga, att reservanternas ståndpunkt innebär, att man icke kan börja ens med grunden förrän efter den 1 juli 1937 av det enkla skälet, att man icke hinner att dessförinnan anvisa några medel, såvida man icke skulle tillgripa metoden med tilläggsanslag i början på nästa års riksdag. Under alla förhållanden äro emellertid sex månader av tiden för grundläggningsarbetena tillspillogivna, och då uppstår risken, förutom att man får ligga ute med en ränteförlust på de 600,000 kronor, som tomten kostar, att de hyresgäster — institutioner — som väntat sig kunna flytta in i mitten av år 1937,

Ang. posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm. (Forts.)

få på grund av förhållandenas makt söka sig till andra platser för att kunna få sina lokaler någorlunda tillfredsställande ordnade.

Herr talman, jag skall icke upptaga tiden längre med detta. Jag tror, att alla, som vilja se saken praktiskt, måste erkänna, att det är alla skäl i världen att här bifalla utskottets förslag, till vilket jag, herr talman, yrkar bifall.

Herr Persson i Falla: Herr talman! Denna fråga har ju kommit till riksdagen i ett skick, vari man annars icke brukar få byggnadsfrågor till riksdagen och statsutskottet. Nog brukar man, när det gäller ett byggnadsföretag, i synnerhet av en storleksordning som denna, ha en klar och bestämd plan för byggnadens disposition och naturligtvis också fullt fixa och färdiga ritningar. Här vet man icke, hur man skall disponera den tilltänkta byggnaden. Vi äro ju fullkomligt överens om, att här föreligger ett behov, som måste tillfredsställas inom den närmaste tiden, men däremot är det icke ådagalagt, att detta behov är till den grad trängande, att man måste gå och börja bygga huset i förväg, innan man har klart för sig, hur man helt och hållet skall disponera det.

Det är ju, som utskottets ärade ordförande nyss sade, så, att det kan vara fråga om, huruvida man skall inrymma ett större eller mindre antal statliga institutioner däri, men om den saken har man ännu ingen klarhet. Det kan då också tänkas, att om man skall få dit vissa av dessa institutioner, som måste föra med sig en tung apparatur, tunga maskiner och sådant, som i vissa fall höra till, måste det ha sin inverkan på hela byggnadens konstruktion. Det vet man icke än. Överhuvud taget brukar man alltid — och det är en gammal erfarenhet särskilt från statsutskottet — att se mycket noga på, huru man har planen, innan man skall sätta i gång. Ofta nog får man omarbета den åtskilliga gånger, och ofta med resultat som gör, att man kommer till lägre kostnader och till bättre utnyttjande av planen, än när man började. Här går man till väga på rakt motsatt sätt, man vet i stort sett icke, huru man skall ha det hela, men man börjar bygga, och sedan får man försöka komma till klarhet med disposition och ritningar. Jag kan icke finna, att detta nya sätt är riktigt och rimligt.

Nu sade herr Anderson i Råstock alldeles nyss, att statens polisskola skulle inrymmas där, och det är nog något som är tämligen säkert. Det skulle, sade han, nedbringa det uppgivna antalet hyreslägenheter högst väsentligt. Men efter de upplysningar vi ha i utskottets utlåtande skulle det ändock bli 32 hyreslägenheter, plus statens polisskola. Det är väl andra statliga institutioner, som det är fråga om, som möjligen skulle ta upp en del av det utrymme, som dessa 32 lägenheter äro avsedda att disponera, men om det vet man ingenting bestämt.

Vidare yttrade herr Anderson i Råstock något, som jag blev rätt förvånad över. Han sade, att om man icke nu anslår medel till påbörjande av byggnaden, komma de hyresgäster, som vänta sig kunna flytta in vid en viss tidpunkt, att icke veta vart de skola taga vägen. Är det verkligen så, att man redan träffat några överenskommelser eller gjort anstalter för att få dessa 32 lägenheter uthyrda, innan man ens vet, huru man skall disponera planen? Det hela förefaller mig ligga så pass löst, att det skulle vara ganska egendomligt, om man på så pass lösa boliner går och anslår 500,000 kronor till omedelbart påbörjande av byggnaden.

Herr talman, jag ber att på dessa skäl få ansluta mig till reservationen.

Herr Anderson i Råstock: Endast en kort replik. Jag skall be att få taga herr Persson i Falla ur den villfarelse, varunder han tydligt var hemfallen.

Ang. posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm. (Forts.)

Jag talade ju om de hyresgäster, som staten tänkt inrymma, och icke alls om hyresgästerna i dessa bostadslägenheter. Det kanske inte blir sådana i någon större utsträckning; det kanske bara blir portvaktsbostad och möjligen någon mera lägenhet, som uthyres, om allt går som generalpoststyrelsen vill.

Men så fick jag av herr Persson i Falla höra något alldeles nytt, nämligen att ämbetsverken nog kunde tänkas vara utrustade med ganska tunga maskiner och att man borde taga hänsyn till detta vid byggnadens konstruktion. Det förvånar mig verkligen, att inte denna skarpa upplysning kom fram i utskottet. Jag hade annars trott, att det var postens behov, som var bestämmande för hur de båda understa våningarna i sin helhet skulle vara konstruerade, och icke de tilltänkta hyresgästernas. Då är herr Persson i Falla mera allvetande och framsyntare än någon annan; det kanske till och med kommer sådana, som behöva mycket bättre och solidare konstruktion på byggnaden än vad man från början har tänkt. Ånej, det är nog på det sättet, att det är postens behov som bestämmer, hur byggnaden skall konstrueras. Jag vidhåller, vad jag har sagt förut: vill man ha den här frågan någorlunda snabbt avgjord, bör man besluta sig för att anvisa pengarna redan i dag. Det värsta som kan hända, herr Persson i Falla, det är att dessa bostadslägenheter inte komma till stånd, och då blir byggnaden billigare enligt de upplysningar vi ha införskaffat, alldeles tvärt emot vad fallet brukar vara vid andra byggnader. Jag skall inte ta upp tiden med att tala om hur bra det blir ibland, om riksdagen får se alla detaljer i förväg, men det finns exempel på — till och med vid årets riksdag — att man trots denna noggranna detaljgranskning har kommit och begärt tilläggsanslag på grund av att det inte gått att hålla kostnaderna inom den beräknade ramen. Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Olsson i Staxäng, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 45, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid berörda utlåtande fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 12.

Ang. förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner. Härpå föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning gjorda framställning om anslag till förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner. Därvid erhöles på begäran ordet av

Ang. förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner. (Forts.)

Herr **Magnusson** i Skövde, som anförde: Herr talman! Min reservation på denna punkt gäller som synes endast motiveringen. Jag har verkligen den uppfattningen, att det skulle ha varit befogat att man från utskottets sida kostat på sig ett litet varningens ord i det av mig berörda hänseendet.

Det är ju en känd sak, att man i vissa fall ehuru det i och för sig är både önskvärt och lämpligt att i tid sörja för upprättandet av byggnadsplaner inom orter, där en starkare bebyggelse kan väntas, tagit till det planlagda området så stort att därav följt icke bara onödiga kostnader utan jämväl i många fall hinder för en lämplig disposition särskilt av ytterområdena. Det är ju uppenbart, att när man exempelvis för ett i icke allt för stark tillväxt varande municipal- eller liknande samhälle gått in för byggnadsplaner, som omfattat ända upp till 1,500 å 1,700 tunnland, eller när man — för att nu ta ett i min hemtrakt närliggande exempel — bara för ett litet stationsområde utan möjlighet till större tillväxt lagt upp en byggnadsplan för ett område om mellan 300 å 400 tunnland, detta måste te sig litet väl kraftigt tilltaget, och att ett uttalande från utskottets sida om en viss återhållsamhet i här ifrågakvarande avseende därför kan anses befogat.

Det är ju en känd sak, att det inom länsstyrelserna finnes intresserade, vilka äro mycket pigga på att upprätta stora och omfattande byggnadsplaner, och att dessa gärna för sin del vilja monopolisera ifrågakvarande planers upprättande. Utan att på något vis vilja vända mig emot det nödvändiga och lämpliga uti, att man i tid upprättar dylika planer, har jag emellertid nu ansett, att erfarenheten givit fog för ett uttalande av det slag, som jag i korthet antytt i reservationen, nämligen att man därvidlag bör framgå med en viss återhållsamhet, och att man icke bör ta till dessa planer allt för stora.

Som ärendet nu ligger till har jag, herr talman, intet yrkande att framställa, som jag har velat göra detta uttalande till protokollet.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 13.

Slutligen föredrogs första lagutskottets memorial, nr 21, angående arvode åt den, som inom första lagutskottet biträtt vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skuldebrev m. m.; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 14.

Herr **Lundqvist**, som nu på begäran erhöi ordet, yttrade: Herr talman! Jag anhåller om förlängd motionstid beträffande Kungl. Maj:ts propositioner nr 182, 206, 202, 140, 207 och 219. Jag hemställer, att motionstiden i anledning av dessa propositioner utsträcker till det plenum, som hålles näst efter 20 dagar från propositionernas avlämnande.

Denna hemställan bifölls.

§ 15.

Avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 141, angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m., nämligen:

Andra kammarens protokoll 1936. Nr 17.

- nr 643 av herr *Werner* i Hultsfred;
- nr 644 av herr *Gustavson* i Västerås; samt
- nr 645 av herrar *Lundqvist* och *Arneberg*.

Vidare avlämnade herr *Andersson* i Dunker en av honom och herr *Olsson* i Närlinge undertecknad motion, nr 646, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 116, angående höjning av det i statsverkspropositionen för budgetåret 1936/1937 upptagna anslaget till åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen.

De avlämnade motionerna bordlades.

§ 16.

Interpellation. Härefter lämnades på begäran ordet till herr **Kilbom**, som anförde: Herr talman! Inom Stockholms förmyndarkammare har under de senaste åren inträffat vissa uppmärksammade händelser. Jag vill särskilt erinra om fallen Holmén och Carlborg samt nu senast Unmanska förmyndarhärvan, vilken för närvarande är föremål för polisutredning. En av orsakerna till dessa anmärkningsvärda tilldragelser, vilka givetvis äro av natur att undergräva förtroendet för förmyndarkammaren, torde ligga i det sätt, varpå förmynderskapen tillkomma i Stockholm och varpå kontrollen över dem är ordnad.

Enligt lagen om förmynderskap av den 27 juni 1924 stadgas i fråga om överförmyndare, att i stad, där rådhusrätt finnes, väljes en överförmyndare. I kommun, som lyder under häradsrätt, väljes likaledes en överförmyndare, så framt icke flera kommuner blivit sammanförda till ett distrikt för val av överförmyndare. *Rätten skall vaka över, att överförmyndare fullgör sina åligganden.*

Överförmyndare väljes i stad av stadsfullmäktige eller där sådana icke finnas av allmän rådstuga samt på landet av kommunalstämma eller av kommunalfullmäktige, om sådana finnas. Överförmyndare väljas för en tid av fyra år.

För Stockholm gäller emellertid andra stadganden. Enligt k. brev av den 24 november 1933 skall i Stockholm icke utses överförmyndare, utan skall förmyndarkammaren i Stockholm handhava de åligganden, som enligt lagen om förmynderskap och promulgationslagen till denna lag ankomma på överförmyndare.

Förmyndarkammaren består enligt samma k. brev av borgmästaren såsom ordförande, andre rådmannen i Stockholms rådhusrätts första avdelning och tre förste assessorer, jämväl tillhörande samma avdelning.

Ärenden, som ankomma på förmyndarkammarens prövning, skola handläggas och avgöras av borgmästaren och rådmannen samt den assessor, som i varje särskilt fall enligt lagens bestämmelse därtill är behörig.

Som synes förekommer i Stockholm inga val av överförmyndare, utan är förmyndarkammaren överförmyndare. Härigenom bortfaller bestämmelsen i förmynderskapslagen om *domstolens* övervakande verksamhet och myndighet. I praktiken tillämpas i förmyndarkammaren saken därtill så, att de tre *assessorerna* tjänstgöra såsom överförmyndare, varvid de i många fall *självständigt* d. v. s. var för sig utöva den befogenhet, som enligt lagen skall tillkomma förmyndarkammaren såsom den verkliga överförmyndaren. Ej blott löpande ärenden rörande förmynderskapen utan även sådana, som medföra större ansvar, ombesörja dessa assessorer sålunda *utan* förmyndarkammarens tillspörjande. Denna praxis måste anses bestämt strida mot såväl andan som bokstaven i förmynderskapslagen.

Att förmyndarkammaren själv är överförmyndare, måste i och för sig emellertid också det anses vara ganska betänkligt. Ännu betänkligare är det, att

Interpellation. (Forts.)

assessorerna såsom överförmyndare självständigt såsom nyss sagts handlägga vissa ärenden och att de därefter *såsom ledamöter av förmyndarkammaren* besluta om och godkänna av dem personligt vidtagna åtgärder.

När man så erfar på vad sätt tillsättandet av förmyndare ofta sker — det har för mig uppgivits, att unga assessorer »formligen stå i kö för att erhålla mer eller mindre givande förmynderskap» — kan man ej undgå att finna hela systemet med hänsyn till myndlingarnas intressen synnerligen riskfyllt. Det inträffar, att *äldre* assessorer äro förmyndare, under det att *yngre* assessorer utses till ledamöter av förmyndarkammaren och överförmyndare och alltså äro *de äldres chefer och skola kontrollera dessa*. Att dylika förhållanden ej äro särskilt lämpliga, ligger ju i öppen dag.

Belysande för frågan är också, att vid tillsättande av förmyndare förmyndarkammaren ansett passande att anförtro ej mindre än *fjorton* samtidiga förmynderskap åt en och samme förste assessor, vilken ju måste anses hava att för övrigt tänka på en icke föraktlig arbetsbörda.

Allra minst i dylika fall får man förbise svårigheterna att utöva behörig kontroll.

Då det nuvarande systemet i Stockholm i varje fall torde strida mot förmynderskapslagens anda och innehåller stora brister med hänsyn till kontrollen, anhåller jag att få framställa följande frågor till statsrådet och chefen för justitiedepartementet.

1) Har herr statsrådet lagt märke till den olyckliga utformning förmynderskapslagen erhållit för Stockholms stads vidkommande och det olämpliga i att förmyndarkammaren under förut angivna omständigheter tjänstgör som överförmyndare?

2) Om så är fallet, ämnar herr statsrådet gå i författning om att förelägga riksdagen förslag till ändrad lydelse av förmynderskapslagen i denna punkt, som möjliggör bättre tillvaratagande av myndlingars intressen?

Ifrågavarande anhållan blev av kammaren bifallen.

§ 17.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avgivande av förnyad förklaring i enlighet med bestämmelserna i art. 36, andra stycket, av stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen;

nr 26, i anledning av väckta motioner om skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m.;

nr 27, i anledning av väckta motioner om skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag; och

nr 28, med förslag till ändrad lydelse av § 6 mom. 10 riksdagsordningen;

statsutskottets utlåtande, nr 6, angående regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § sista stycket förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitution; och

nr 17, i anledning av väckta motioner om befrielse för travtävlingar och kapploppningar från nöjesskatt;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 13, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning;

nr 14, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning;

nr 15, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

nr 16, angående provisoriskt dyrortstillägg under budgetåret 1936/1937 till befattningshavare vid riksdagens verk;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående villkoren för pension åt visst indelt manskap vid marinen;

nr 18, i anledning av väckt motion angående delaktighet i statens pensionsanstalt för vissa sjukstuguläkare; och

nr 19, angående fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag till utarbetande av ett person- och sakregister till riksdagens protokoll med bihang för åren 1931—1940;

första lagutskottets utlåtande, nr 22, i anledning av väckt motion angående bekämpande av den olagliga sprithantering; samt

andra lagutskottets utlåtande, nr 21, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning om rätt att utnyttja underjordiska vattentillgångar.

§ 18.

Justerades protokollsutdrag.

§ 19.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olsson</i> i Ramsta	under 7 dagar fr. o. m. den 15 mars,
› <i>Landgren</i>	› 3 › › › 15 ›
› <i>Nilsson</i> i Göteborg	› 3 › › › 15 ›
› <i>Danielsson</i>	› 5 › › › 15 ›
› <i>Holmgren</i>	› 6 › › › 19 ›
› <i>Andersson</i> i Lindome	› 2 › › › 16 ›
› <i>Svensson</i> i Landskrona	› 4 › › › 16 ›
› <i>Karlsson</i> i Munkedal	› 4 › › › 16 ›
› <i>Sjögren</i>	› 3 › › › 16 ›
› <i>Skoglund</i>	› den 16 mars och
› <i>Ström</i>	› 2 dagar fr. o. m. den 16 mars.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.20 e. m.

In fidem
Per Cronvall.